

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

NR. 4 . APRIL 1957
12. ARGANG

UDGIVET AF
KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND

Autofærge-Restaurationserne
Werner Schwartzlose - Korsør

**FABRIKEN
„BØJCO“**
Vibeholmsvej 17—19 Glostrup

**FABRIKEN
ORANA A/S**
Vibeholmsvej 26 Glostrup

Magasin
Jørgen Andersen A/S
Perlegade 57 — Sønderborg
Tlf. 1945

Brødcene Eegholm
Sønderborg

OTTO WOLF
Slagteri — Pølsemageri
Sønderborg — Tlf. 3307

**EKSPRES
SØNDERBORG DAMPFARVERI
OG KEMISK TØJRENSERI**

OPTIKER MØLLER
Sønderborg

„IRIS“
Medl. af „Sig det med blomster“
Sønderborg Tlf. 2266

H. C. JACOBSEN
Jernbanegade 8 Sønderborg

**A/S VEJLE
MÆLKEKOMPAGNI**

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid: 10—15).
Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgerer, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, sagfører Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Oberst Fl. B. Larsen, Østerbrogade 28, Kbh. Ø. C. 16.014.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.
Sekretær: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76, Aalborg.

Sv. Darling, Hillerød.

Seminarieforstander, cand. mag. Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen, Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorffs-lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa, Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupsvej 8, Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby, Fyn.

Fabrikant Poul Møller, Skive.

Læge Børge Næsted, Sadolinsgade 9, Odense.

Boghandler Otto W. Olesen, Rådhusstræde 2, Randers.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 18 A, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch, Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø.

Prokurist Otto Schmidt, Kolding.
Dommer K. Thestrup, M. F., Herning.

FORSIDEN:

Da befrielsen kom til Frøslev-lejren udløstes den helt store glæde. Omkring 2800 fanger afhentedes i rutebiler og private vogne. Her forlader et hold fanger den forhadte lejr, hvor skrækken for at blive sendt sydpå formørkede hver dag.

Nummer 4
April 1957
12. Årgang

Pigtraad

Redaktion:
Slagelsegade 9²
Telefon Øbro 8537
København Ø.

ORGAN FOR KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15) Minerva 1336.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark. (Medlem af Dansk Fagpresseforening), Slagelsegade 9, 2. København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30-18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

Folketidendes bogtrykkeri,
Ringsted.

INDHOLD:

	Side
For at undgå glemnelsen	63
Da freden kom til Bagsværd ..	65
Loven om hjælp til de skadelidte vedtaget	69
Det bygningsværk, jeg holder mest af	73
Murbrækkere for større menneskelighed	77
Nordslesvig under krigen	81
Dagbogsblade	87
Boganmeldelser	91
En mursten til Frihedsmuseet? ...	96

FRIHEDSMUSEET

en håndsrækning til at undgå glemnelsen

Den 4. maj er der rejsegilde på Danmarks Frihedsmuseum.

Endnu er bygningen omgivet af plankeværker, men man ser dog hurtigt, at der her rejses noget usædvanligt, idet plankeværket hele vejen er forsynet med frihedskæmperarmbind. Hist og her står: Her bygges Danmarks Frihedsmuseum.

Indtil 29. august vil plankeværket nok søge at holde nysgerrige borte fra at ransage bygningen på Esplanaden, men efter den tid skulle gerne rigtig mange finde vej herud.

Men hvad siger vi nu som modstandsfolk til at komme på museum.

Ja, vi siger vel flere ting. Det ene er, at det er uundgåeligt. De 5 forrygende år har sat så dybe spor i vort folk, at det må manifesteres også på denne måde.

Der er vel også en smule glæde over, at den kamp, vi kæmpede med livet som indsats, får et varigt minde.

Bygningen er også så skøn, at man glædes over den, og vi, der kender den opvoksende ungdom, ved, at for hver dag, der går, kommer frihedskampen de unge mere på afstand.

Det nye slægtled i skolerne er i vid udstrækning uden egentligt kendskab til frihedskampen.

De hører gerne om de mere spændende begivenheder, og omkring en 10-årsdag for befrielsen kan sindene nok varmes op til glædesytringer.

Men alligevel mærker man, at frihedskampen i dag er placeret som en historisk begivenhed og deler kår med de historiske begivenheder.

Kan så Frihedsmuseet hjælpe? Noget.

Selve tingene vil givetvis tale stærkt, især til unge sind. Udlændinge vil også nok kunne gribes af udstillingerne. Det svage punkt bliver at skabe atmosfære omkring stoffet.

Den åndelige baggrund kan vanskeligt komme frem på en udstilling. Den må man selv bringe med.

Fortælleren, der viser rundt, kan gøre meget. Læreren eller gruppelederen er der også tænkt på. Han kan i forbindelse med besøget samle sin klasse eller sit hold i et filmlokale, der benævnes billedarkivet.

Han kan her sige noget samlende om udstillingerne, han kan vise film fra sabotagehandlinger, og spille lydplader derfra.

Og nærmere kan man vel ikke komme sagen.

Tilbage står så den mulighed, en far har for at tage sin dreng eller pige ved hånden og en søndag lægge vejen om ad Esplanaden. Han kan nu lade tingene tale om de ting, han derhjemme har berettet om, da han selv var med i kampen for Danmark.

Der er ingen tvivl om, at en sådan far — og hans børn — vil være glade for, at vi har fået Danmarks Frihedsmuseum.

Og vi må så håbe, at der er mange af den slags fædre, og at de vil give sig tid til at gøre dette oplysningsarbejde.

F—k.

DA FREDEN KOM TIL BAGSVÆRD

Forfatteren Mogens Dam skriver 4. maj-artiklen. Den giver også et interessant indblik i kunstnerliv under besættelsen og ved befrielsen.

En modig politimand.

I 1943 fandt min hustru, Else Colber og jeg et prægtigt hus i Bagsværd, Vævergården, som vi uden betænkning købte og kort efter fik vi en „logerende“, en ung slægtning af mig, der var gået under jorden, og da tyskerne ved deres overrumpling tog så mange af politiet, de kunne få fat i, fik vi en logerende til, en dygtig og modig ung politimand, der var gruppefører for sine kolleger i Lyngby. Han blev hos os til besættelsens ophør og var en storartet gartner under dæknavnet „Andersen“. I de hektiske dage, umiddelbart efter at freden var blevet meddelt i den engelske radio, havde en flok raske politimænd deres hovedkvarter i vores havestue, og det

var alle modige og muntre mandfolk, man ikke let glemmer. Det hændte, når „Andersen“ og en kollega var ude på togt om natten, at kuglerne susede dem om ørerne, men heldigvis slap de altid godt fra det.

Det var ikke nogen rar fornemmelse, når man hørte en bil komme brummende forbi midt om natten — især på det tidspunkt, hvor der gik rygter om, at alle journalister og tysk-fjendtlige skribenter skulle deporteres — og som regel lå man parat til at stikke ud af en bagdør og op i Hareskoven. Det var forøvrigt sjældent, man så „de grønne“. derude, og det skal siges til Bagsværds ære, at skønt den hele by vidste, at der boede to „under jorden“ i Vævergården, nåede

den kendsgerning ikke de forkerte øren, et par gange blev vi tværtimod advarede på forhånd og så måtte Andersen og den anden omgående op i skoven og gemme sig.

Brev fra grinebideren.

En anden historie, der har forbindelse med modstandskampen, men heller ikke er noget vidnesbyrd om heltmod fra min side, kan jeg nok fortælle her. Min gode ven og teaterkammerat, Marguerite Viby, var under det meste af besættelsen i Sverige, og en dag, da jeg sad og spiste frokost på en københavnsk restaurant, kom en pæn, ung mand over og spurgte, om han måtte sidde ved mit bord.

— Jeg ved, De er Mogens Dam, sagde han, men jeg kan desværre ikke sige Dem mit navn. De kan kalde mig Henning, (Han sagde nu et andet navn, men også det var et dæknavn) — jeg har et brev til Dem fra en god ven i Sverige. Han rakte mig brevet, der lød således:

„Kære digtermand!

Der, hvor jeg er nu, har man opfordret mig til en radioudsendelse, og jeg vil så gerne benytte den sjove vise, du en gang skrev til mig „Vågn op —“. Kan du huske den? Hvis du kan, ville du gøre mig en stor tjeneste ved at skrive et par nye vers til den. Jeg håber, du og din familie har det godt. Venlig hilsen,

din hengivne „Grinebider“.

Jeg var ikke et øjeblik i tvivl om, hvem brevet var fra og at visen, hun hentydede til, var „Hej, Danmark, vågn op, rul dig ud —“. Det var meningen, at Marguerite skulle synge den i den svenske radio og jeg erklærede mig naturligvis straks villig til at skrive et par vers, der kunne gøre deres nytte i den foreliggende situation. Jeg aftalte med „Henning“, at vi — efter dennes forslag — skulle mødes

Mogens Dam ved skrivebordet.

Om solskinnet

*Eengang var solskinnet simpelthen solskinnet
gyldent og dejligt at ha.*

Nu er der kommet alverdens bekymring.

Den skal lisom først trækkes fra.

*Har jeg en bøn til de magter, som vogter
vor jordiske vej, er det dén:*

*at gi os det gamle, det gyldne og gældfri
letsindige solskin igen.*

KUMBEL

EEN VERDEN

INDRYKKET AF NOVO TERAPEUTISK LABORATORIUM A/S

på en vej i Lyngby om en uge. Men han kom ikke, og da jeg ikke anede, hvor i Sverige Marguerite Viby opholdt sig, kunne jeg ikke sende mine vers. I stedet for fik hun vistnok Poul Henningsen, der også var i Sverige, til at digte dem, og det skal han ikke høre ilde for.

„Henning“ så jeg aldrig mere. Efter krigen hørte jeg, at han var faldet under en ildkamp med tyskerne.

Med en underlig blanding af smerte og glæde oplevede vi den aften, da Hareskov sanatorium brændte ned til grunden. Tyskerne havde forlangt det ryddet for patienter og ville indrette et rekreationshjem for højere tyske officerer derude, og der var ikke mange i Bagsværd (hvis i det hele taget nogen?), der var glade ved udsigten til den indkvartering. En aften, da min kone og jeg vendte hjem fra byen med toget, øjnede vi fra Lyngby et lysskær på himlen, og da vi nåede hjem, så vi, at sanatoriet, der lå lige overfor Vævergården, stod i lys lue. Rundt om i passende afstand stod det meste af Bagsværds befolkning og godtede sig, og morsomt var det at se, at det lokale brandvæsen, der jo var nødsaget til at rykke ud, forgæves søgte at få bugt med ilden. De rettede lange, tykke vandstråler op efter, men det var dem åbenbart komplet umuligt at ramme selve bygningen, der da også blev fuldstændig ødelagt.

I bus med heste for.

I det daglige gik livet stille og fredeligt ude i de skønne omgivelser, men i flere perioder måtte min kone til byen for at optræde og jeg for at anmelde — jeg var dengang kommet til „B.T.“, hvor Einar Black var blevet redaktør og havde bedt mig tage med. Det var lidt besværligt at komme til byen. Enten måtte man med den daglige bus — med heste for! — til Lyngby og derfra med toget, eller også tage

turen på cykel. Men det gik, det gik endda storartet.

I maj 1944 fik Vævergården en ny og meget indflydelsesrig beboer, idet min kone gav mig en søn, der i november blev døbt Morten. Trods de vanskelige transportforhold lykkedes det os at samle henved et halvt hundrede venner til barnedåben — guderne må vide, hvordan de kom derud . . .

Næste år, også i maj, kom så den store, glædesfyldte begivenhed, måske den største, man har oplevet i vor generation: Freden.

Vi havde naturligvis hver aften hørt radio fra London, og hvis man ikke før havde elsket Beethovens 5te symfoni, så gjorde man det da nu. Så kom den store, bevægede aften. Vi havde en aftale med nogle venner om, at vi, når den store aften indtraf, skulle samles oppe hos en herlig, gæstfri mand på Bagsværdvej. Han havde ofte vist os en flaske „Vat 69“, han havde stående og sagt: „Den neher skal drikkes den aften, vi fejrer freden. Da nu Johannes Sørensen fra London havde overbevist os om det utrolige, styrtede vi hen til telefonen for at ringe til Knud Andersen, sådan hed den rare mand. Det var hans svoger, vores nabo, Erland Hansen, der ringede, men næppe havde han fået sagt: „Godaften, Knud, ja du har vel hørt . . .“, afbrød Knud ham øjeblikkelig: „Den står på bordet! Kom straks allesammen!“

Da freden brød ud.

Det blev en uforglemmelig aften, omend ikke lutter skæmt. Vi havde alle venner i Norge og tænkte på dem og på, at de måske nu måtte kæmpe videre i lang tid (Norge blev jo først befriet den 7. maj). Men livsglæden kunne vi trods alt ikke undertrykke, og var det så mærkeligt? Erland Hansen blev så begejstret, at han spadserede hele vejen hjem på hænder! Vi andre gik pænt og stille, opfyldt af en dyb, indre glæde. Det første vi gjorde, da vi kom hjem, var naturligvis at gå

ind og kigge på vores børn, hver især, glade over, at de så små, som de var, var sluppet for de onde års angst og savn.

To herlige englændere.

Nogen tid efter freden — jeg tror det var i 46 — havde vi tre engelske officerer som gæster i Vævergården. Først ankom John, der var lieutenant-colonel, og hans gode ven Leslie, der var major. John fortalte forøvrigt, at den eneste gang, han under krigen havde været angst, var, da han havde stået i ly under et tagskæg og teglstenene pludselig var begyndt at rasle ned omkring ham. Det var værre end fjendtlig beskydning. Så mærkeligt er vi mennesker indrettede.

I en hel uge bestilte vi ikke andet end at danse og feste, så måtte vore to venner tilbage til Hamborg — hvor de kom for sent. Inden afrejsen havde John skåret sit regimentsmærke, en hvid ridder på et rødt skjold, af skulderen og anbragt det på Mortens „monty-uniform“, idet han udnævnte ham til løjtnant. Til gengæld kunne Morten, med sine tre år, gøre rigtig britisk honnør, når John kommanderede: „Stand to attention!“ Vi var meget vemodige, da de to prægtige briter rejste, men John sagde det smukkeste ved afrejsen: „Mauwens“, sagde han, „Jeg har gjort tre ting, der hver især er nok til at bringe mig for en krigsret. Jeg har 1) skåret the white knight af min uniform. Jeg har 2) brugt min vogn til privat kørsel og 3), jeg kommer for sent til mit kvarter i Hamborg. Jeg er dødssikker på krigsretten“. Og så var det han tilføjede den meget fine kompliment: „But it was worth while!“ (Det var risikoen værd!).

Ugen efter ringede han til mig fra Hamborg og spurgte, om jeg kunne skaffe ham et værelse i Copenhagen. — Nej, du kan da bo her! „All right, Mauwens, I thank you very much, but you see — I can't have Leslie with me this time. You see he is just a major, so he can't get another leave! But I could find another major, if you want it!“ Og så kom John med en anden major, også en herlig fyr og vi fejrede alt, hvad der var britisk — endnu en hel uge . . . Sidste sommer, 10 år

FABRIK FOR AUTOMATISKE KONTROLAPPARATER

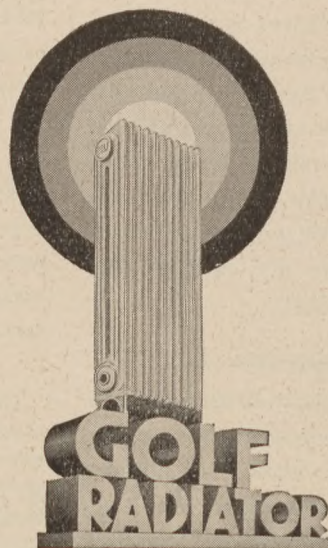
FOR KØLEANLÆG
VARMEANLÆG
TRYKLUFTSANLÆG
LUFTKONDITIONERINGSANLÆG
OG VANDFORSYNINGSANLÆG

DANFOSS NORDBORG . TELEFON HAVNBORG 5411

Tobaksindustrien

Vester Voldgade 111

København K

H. HOLLESENS FABRIKKER
KØBENHAVN - RANDERS (A/S DANAR)

Loven om statens hjælp til besættelsestidens ofre eenstemmig vedtaget

Værdifuld støtte fra Kammeraternes Hjælpefond

Mod forventning er loven om hjælpen til besættelsestidens ofre kommet så hurtigt gennem folketinget, at den allerede er vedtaget efter afsluttet arbejde i 17-mands-udvalget. Vedtagelsen skete den 5. april med tilslutning fra alle partier og stadfæstet den 12. april, dvs. underskrevet af kongen. Den kan derefter træde i kraft 8 dage efter, at den har været meddelt i Lovtidende, hvilket

efter, fik jeg besøg af John, der nu er forretningsmand i Nairobi.

Da han så min dreng, der i mellemtiden var blevet 12 år, så han venligt, anerkendende på ham og sagde: „Jeg tror, det er på tide, at jeg udnævner dig til major nu!“ Uniformen har drengen ikke mere, heller ikke sin gamle gyngestol, der hed „Monty“, men mærket med den hvide ridder på det røde skjold gemmer han til minde om de tre prægtige soldater.

Efter krigen har jeg næsten hvert år været i Norge, som jeg regner for mit andet fædreland (når jeg ser bort fra Bornholm). En stor, bevægende oplevelse var det for mig, da jeg i 1952 var i Oslo, og Lillebil Ibsen for en lille kreds læste mit digt „Hilsen til Norge“, hvori der bl. a. forekommer dette vers:

Vi følte med jeres smerte
og delte hvert eneste savn.
Også danske hjerter lægger en krans
omkring Viggo Hansteens navn.
Vi véd, at hvert hjerte, som bristed',
hver eneste stemme, som tav,
går fremtidig bud os imellem
over det rullende hav.

betyder, at loven er trådt i kraft, når dette nummer af Pigtraad kommer ud til læserne.

Vi talte ved redaktionens slutning med fuldmægtig Kampmann i Socialministeriet.

— Det er vel ret enestående, at en lov får tilslutning fra alle partierne, spørger vi.

— Også andre love er vedtaget eenstemmigt, men denne lov angår jo et område, som måtte påregne velvilje fra alle sider.

— Hvis vi i Kammeraternes Hjælpefond ikke havde rørt på os, var denne lov vel næppe blevet fremsat?

— Sagen var rejst i ministeriet, inden vi fik henvendelsen fra Kammeraternes Hjælpefond. Man var klar over, at der forelå et problem. Vi havde været ude for tilfælde, der viste, at det var urimeligt, at man ikke kunne komme videre med hjælpen, fordi der var gået 5 år efter befrielsen, men henvendelse fra Kammeraternes Hjælpefond har yderligere støttet og fremmet sagen.

— Hvormange hjælpesager regner De med at få?

— Det er der vist ingen, der tør gætte noget om på nuværende tidspunkt, heller ikke hvilke beløb, der vil blive brug for.

— Hvor skal ansøgerne henvende sig?

— Til Direktoratet for Ulykkesforsikringen, Frederiksberg rådhus. Nogle kender vel selv vejen, og har man lægeattester, kan disse jo vedlægges, men ellers finder man nok frem til at få foretaget de undersøgelser, der er fornødne.

— Hvordan ser man på helt nye ansøgninger om hjælp?

— Vanskeligheden består jo i, at der nu er gået så lang tid, at det vel kan være overordentlig vanskeligt at finde forbindelsen mellem den sygdom, der fremtræder nu, og interneringen, men man er parat til at se på sagerne. Men 12 år er gået, og der er jo sket så meget.

Lovens 5 paragraffer

SOM det vil være læserne bekendt, har „Pigtråd“ gang på gang omtalt det initiativ, Kammeraternes Hjælpefond har udfoldet for at muliggøre en forlængelse af loven om erstatninger til besættelsestidens ofre.

Dobbelt stor er glæden derfor over, at disse bestræbelser er kronet med held.

Selv om man i ministeriet udtaler, at det også er sket for flere andre love, at de er gået eenstemmigt gennem tinget, kan vi dog roligt tilføje, at det dog ikke er det sædvanlige.

Da loven angår mange af de kammerater, som vor hjælpefond har vist sin særlige interesse, skal vi gengive lovens 5 paragraffer, idet vi tilføjer, at det eneste, der er ændret i forhold til forslaget, er datoen for lovens ikrafttræden. Denne var forudset til den 1. april, men bliver altså nu ganske kort tid senere.

Lov om tillæg til og ændring i lov om erstatning til besættelsestidens ofre.

(Genoptagelse af sager om invaliditetserstatning).

§ 1.

Stk. 1. Direktoratet for ulykkesforsikringen bemyndiges til, når omstændighederne taler derfor, at genoptage sager om ydelse af invaliditetserstatning i henhold til afsnit 1 i lov nr. 475 af 1. oktober 1945 om erstatning til besættelsestidens ofre med henblik på ydelse af en yderligere invaliditetserstatning i henhold til nævnte lov, uanset at den i lovens § 26, stk. 4, fastsatte frist er overskredet.

ILFORD FOTO AKTS

KJELD CHRISTENSEN

C. F. RICHS VEJ 101 B

TLF. GOTHAB 6778

AXEL BRAUNER GLOSTRUP OPTIK Hovedvejen 83 Tlf. 96 16 42	HJALMAR JØRGENSEN CIGAR - VIN - TOBAK Hovedvejen 127 Glostrup	I. THEILGAARD A/S Glostrup
KAJ BOHSE FARVE- OG TAPETHANDEL Hovedvejen 125 Glostrup	HOVEDVEJENS TØMMERHANDEL Hovedvejen 3 Glostrup	Købmand CARL ANDERSEN Skolevej 16 Glostrup

Stk. 2. Invaliditetsgraden fastsættes dels på grundlag af en lægelig bedømmelse af invaliditetens art og omfang i overensstemmelse med de ved administrationen af reglerne om den lovplichtige ulykkesforsikring fulgte retningslinier, dels under hensyntagen til, om pågældendes indtjeningsevne må anses for at være forringet som følge af skaden. En forringelse af indtjeningsevnen vil være at anse som en følge af invaliditeten, såfremt det ikke skønnes at være overvejende sandsynligt, at den skyldes andre forhold.

Stk. 3. Såfremt der ved genoptagelse af en sag fastsættes en højere invaliditetsgrad, kan der tillægges en skadelidt en yderligere invaliditetserstatning, jfr. § 3.

Stk. 4. Genoptagelse kan ske såvel på direktoratets initiativ som på begæring af skadelidte.

Stk. 5. Skønner direktoratet senere, at omstændighederne taler for fornyet revision af en invaliditetsfastsættelse, er direktoratet berettiget til påny at genoptage sagen. Ved sådan revision vil der også kunne ske nedsættelse af den fastsatte invaliditetsgrad, dog kan erstatningen ikke fastsættes lavere end efter den invaliditetsgrad, der sidst var fastsat før denne lovs ikrafttræden.

§ 2.

Direktoratets afgørelse, hvorved genoptagelse nægtes, kan af skadelidte inden en måned efter den om afgørelsen givne meddelelse indankes for ulykkesforsikringsrådet, hvis afgørelse er endelig.

§ 3.

Stk. 1. Den yderligere invaliditetserstatning, der tillægges en skadelidt, bliver normalt at yde i form af en årlig rente, men direktoratet er dog berettiget til, når omstændighederne taler derfor, at bestemme, at erstatningen kapitaliseres.

Stk. 2. Såfremt invaliditetsgraden ved sagens genoptagelse fastsættes til mindst 50 pct., vil der ved rentens fastsættelse være at bortse fra tidligere i henhold til § 28, stk. 1, 2. punktum, i lov om erstatning til be-

sættelsestidens ofre ydet, kapitaliseret erstatning.

§ 4.

Stk. 1. § 25, stk. 1 og 2, i lov om erstatning til besættelsestidens ofre ophæves.

Stk. 2. Såfremt en til erstatning i henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre berettiget har valgt i stedet at modtage erstatning i henhold til lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde eller lov om krigsulykkesforsikring af 25. juli 1940 eller har modtaget erstatning i henhold til den ved tekstanmærkning til lov om tillægsbevilling for finansåret 1951—52 givne hjemmel, vil der desuagtet fra nærværende lovs ikrafttræden at regne kunne ydes pågældende erstatning i henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre. I sådan erstatning fra drages den tidligere i henhold til de nævnte love m. v. ydede erstatning. De nærmere regler herfor fastsættes af socialministeren.

§ 5.

Denne lov træder i kraft den 25. april 1957, fra hvilken dato de renter løber, der måtte komme til udbetaling som følge af bestemmelsen i § 4.

Bemærkninger til lovforslaget.

I bemærkninger til lovforslaget hedder det bl. a.:

De tilfælde, hvor der har været spørgsmål om at tillægge invaliditetserstatning i henhold til erstatningslovens afsnit 1, har ofte været af en ganske usædvanlig karakter. Navnlig har de, der deporteredes til tysk koncentrationslejr, været udsat for helbredsforringende forhold, der lå helt uden for, hvad man hidtil har haft erfaring om. Sygdommene er da også i flere tilfælde forløbet på anden måde, end man efter hidtidig erfaring kunne påregne, og navnlig har de fulde virkninger af sygdomme i en del af tilfældene først vist sig, efter at den foran nævnte 5-årsfrist er overskredet, ligesom uforudsete tilbagefald er indtrådt efter fristens udløb.

Dette forhold er bl. a. også blevet fremdraget i en henvendelse fra „Kammeraternes Hjælpefond“.

PLADSERNE PÅ FERIEHJEMMET KEGNÆS KAN SØGES NU

Der er plads til hele familien

Kammeraternes Hjælpefonds dejlige og hyggelige feriehem på Kegnæs i Sønderjylland står til rådighed for kammerater fra besættelsestiden.

Huset er grundmuret og beklædt med stråtag, og der er en lille have. Huset ligger ret frit. Der er ingen naboer „lige op i næsen“, og der er badestrand ikke langt fra feriehemmet. Nogle få andre har også opdaget stedets herlige beliggenhed med den skønne udsigt over Sønderborg bugt og Flensborg fjord, så der er ikke ensomt, men altså fredeligt.

Det er en grundlæggende idé i feriehemmets drift, at hele familien følges ad, så der bliver altså ikke noget problem med, hvor man skal gøre af børnene så længe. Man tager dem med.

Interesserede bedes med det samme skrive til Kammeraternes Hjælpefonds kontor, St. Kannikestræde 10, Kbh. K. Man giver ikke leje af huset, og kniber det med rejsepenge, bedes man anføre det i ønskebrevet om tidspunktet. Der vil desuden være mulighed for at anmode om kostpenge, men i så fald må man fremsende nogle oplysninger om den økonomiske status samt anføre evt. sygdomsperioder.

Ved Helligåndskirken den 4. maj.

Landsforeningen Gestapofangerne afholder en mindehøjtidelighed den 4. maj om aftenen ved den stiliserede trefod, mindesmærket for den ukendte k-z-lejr fange, ved Helligåndskirken på Strøget.

Flammen i skålen vil være tændt.

DÆKKO

Presenning Kompagni ^A/_S

GLENTEVEJ 49-51 . KØBENHAVN NV . TELEFON ÆGIR 5051 - 5052 - 5053

AALBORG . AARHUS . ESBJERG . FREDERIKSHAVN . HERNING . HORSSENS . KOLDING
NYKØBING F. . ODENSE . RANDERS . RINGSTED . RØNNE . SØNDERBORG

American Tobacco Company
AKTIESELSKAB

BAADH & WINTHERS EFTF.

KØBMAGERGADE — KØBENHAVN K

A/S Dansk Folkeforsikringsanstalt

OTTO MØNSTEDS PLADS 11 — KØBENHAVN V

DAHLS TAPETKUNST

Fjernsyn - Neutrofon - Guldsejl

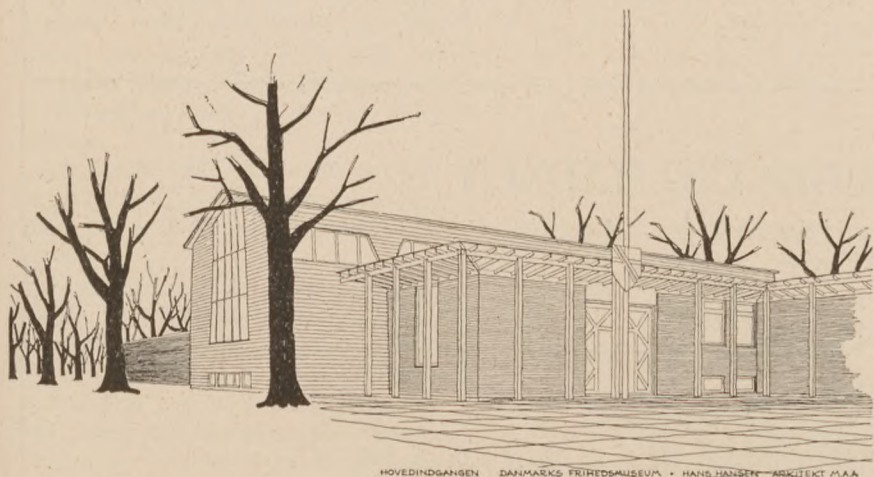
DE BLÅ RUTEBILER
Ålholms Plads — Valby

DANSK BIOGRAF REKLAME A/S
Gothersgade 175 — C. 14724 - BY 5085 — Kbhvn. K.

FRIHEDSMUSEET

er mit mindste bygningsværk, men
det, jeg holder mest af

— siger arkitekt Hans Hansen ★ Rejsegilde 4. maj og indvielse 29. aug.

HOVEDINDGANGEN DANMARKS FRIHEDSMUSEUM • HANS HANSEN ARKITEKT M.A.A.

Hovedindgangen til Frihedsmuseet. Det er på væggene på begge sider af hovedindgangen, at grupper kan få deres navne indhugget på murstenene.

Lørdag den 4. maj samles arkitekt Hans Hansen, M.A.A., med sine håndværkere på Esplanaden for i al stilhed at holde rejsegilde over Danmarks Frihedsmuseum.

Om de nu får lov til at være ene om det og om det får lov til at gå af helt i stilhed, er en anden sag, for der er mange, ja, rigtig mange, der gerne vil være sammen med dem for at fejre dagen, da modstandsbevægelsen rejser sig et varigt minde i form af eget museum, det første i sin art i hele verden.

Det nye frihedsmuseum har en meget skøn beliggenhed i parken, der hører til Kastellet.

Skulle egentlig rejses ved Mindelunden.

Egentlig var det arkitektens plan, at bygningen skulle rejses i forbindelse med Mindelunden i Ryvangen, men det blev dog ikke til noget, da Nationalmuseet fandt, at det var for afsides. Desuden var militæret tilbageholdende med at afgive mere grund end man allerede havde afgivet, idet

Mindelunden jo er rejst på militærets grund.

Men så fandt arkitekt Hans Hansen pladsen ved Esplanaden, den tidligere Toldbodvej.

Her lå restaurationen Esplanaden, der tidligere havde været et yndet udflugtssted for københavnernes, men i bilernes tidsalder havde den mistet sit publikum.

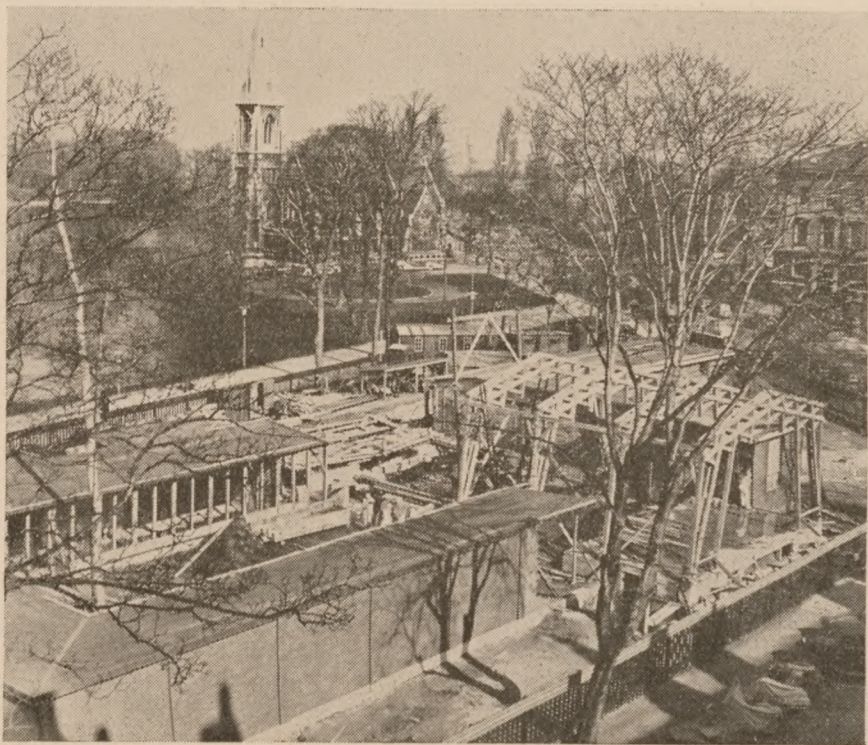
Grunden ejes af staten, idet den hører under Kastellet, men dog sådan at Københavns kommune har brugsretten over parken i 99 år.

Men både Københavns magistrat og Overfredningsnævnet var med på tanken om at erstatte pavillonen med en ny, skøn bygning, afstemt efter de maleriske omgivelser.

Man benyttede så samtidig lejligheden til at omlægge nogle gader, så området blev mere grønt.

Frihedsmuseets fornemme naboer.

Frihedsmuseets nærmeste naboer er nu Gefionspringvandet, Sct. Albanchurch og Kastellet, og fornemmere kan selskabet jo ikke være.

Sådan så Frihedsmuseet ud ved redaktionens slutning. Træværket til højre er tagkonstruktionen til Kanonhallen. Bagest til venstre ses den engelske kirke.

PANTHER SKO

FUGLSANG MADSEN

TEKLAVEJ 44. — KBH. N.

EUROPÆISKE

Vare- og Rejsegodsforsikring A/S

FREDERIKSBERG ALLE 6 — KBH. V.

A/S **MAGNETO**

Jagtvej 155

København N.

A/S M. E. C.
MEKANISK ELEKTRISK COMP.
Thorsgade 59 — Kbh.

JÆGERSBORG ALLE'S MEJERI
VIGGO JENSEN

PETER JENSEN A/S
OST EN GROS
SCANDIAGADE 8 — KBH. SV.

Der er også knyttet minder fra besættelsestiden til stedet. Det var her, tyskerne gik i land den 9. april, og det var her, kong Christian den X oplevede sit rideuheld, og i nærheden rejstes busten af Churchill, den, der for tiden står ved Frihedskollegiet på Frederiksberg.

Arkitekt Hans Hansen har lagt vægt på at rejse en bygning af fortrinsvis danske materialer, og han siger selv, at hvor der er tale om en smule luksus, er den anvendt med henblik på at forøge bygningens holdbarhed.

På begge sider af hovedindgangen er det hensigten at murstenene skal bære navnene på danske modstandsgrupper.

Man slår her to fluer med eet smæk. Man skaffer en del penge, og da der var 8—9.000 grupper og hver gruppe skal betale 50 kr. for en sten, kan det jo godt blive et anseligt beløb. Man får desuden flere mindevægge, der faktisk bliver en art modstandsbevægelsens historie.

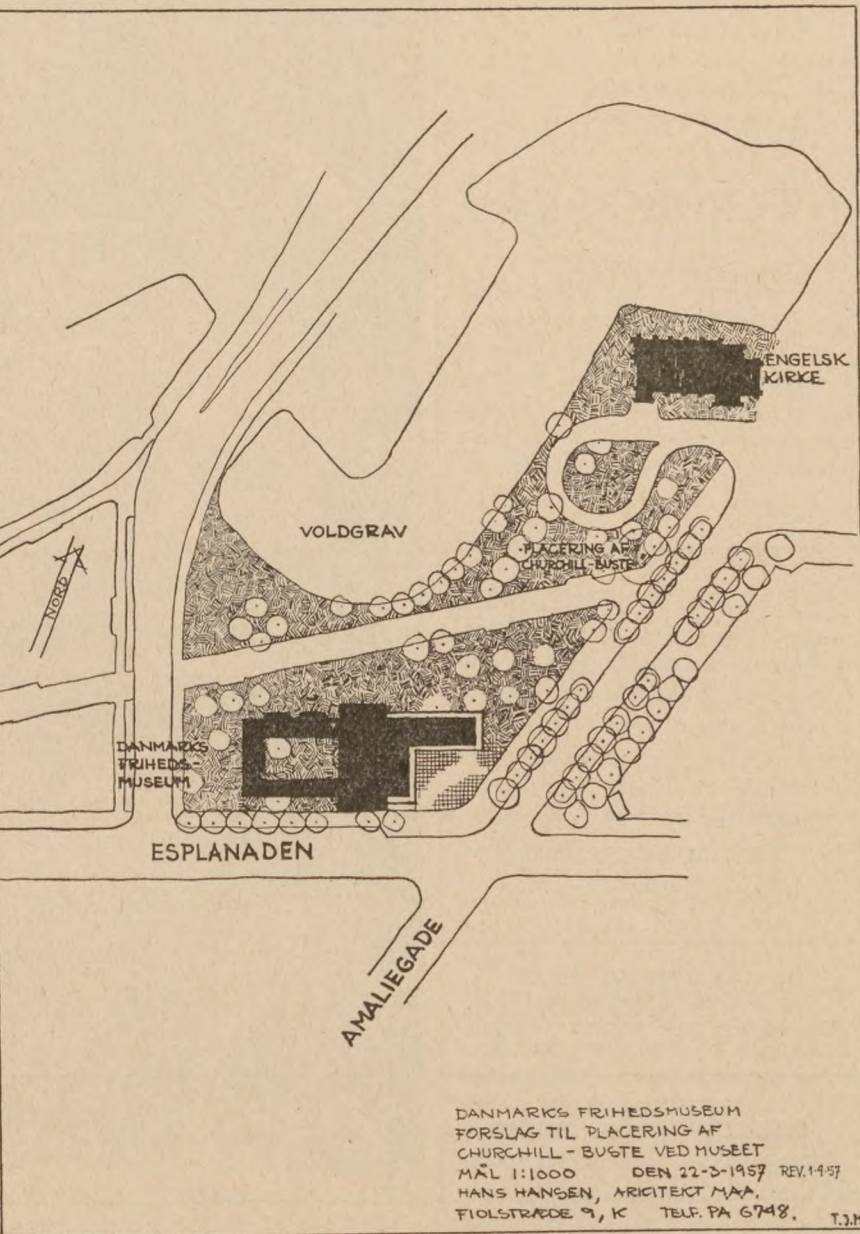
Kanonhal — i lærketræ.

Fra forhallen kommer man ind i en stor hal, „Kanonhallen“. Hele loftskonstruktionen er af lærketræ, fældet i Gaunøskovene.

I midten ser man en nedkastning af våben med faldskærm og det hele. For enden af hallen er der fornedet en udstilling, der er helliget den illegale presse, der var af så stor vigtighed for at holde modstandsånden vågen og gøre den bevidst. Oven over bliver der en balkon, hvorfra man kan betragte våbenedkastningen.

Rundt omkring „Grønnegård“ samler sig udstillingshallerne i tre fløje. Væggene ind mod „Grønnegård“ er helt af glas for at give lys til de modstående vægge, der danner baggrund for de udstillede ting.

De forskellige afdelinger kommer nu i denne rækkefølge: Duplikator, trykkeri, bevæbning, våbenværksted, sabotage, jernbanesabotagen, illegal radio, 29. august, gestapo, der omfatter en celle i Vestre Fængsel, k-z-lejre, terror, tortur og Schalburgtage. Så følger danske fangelejre, flygtningetransporterne, hjælpen over Sverige, under jorden, forberedelse til

krig, Røde Kors-hjælpen til fangelejrene og som afslutning befrielsen.

Trykkeri transporteret bort i mapper.

Til det illegale trykkeri knytter der sig det særlige, at det under besættelsen måtte flyttes tre gange, da tyskerne var på sporet. Transporten foregik i mapper.

Fra fangelejrene foreligger en del ting, bl. a. arbejder, der er udført i lejrene, men man vil gerne have mere.

Der er tænkt på søfolkene i den store hal.

Arbejdet med at rejse et Frihedsmuseum går helt tilbage til 1945.

Frihedsrådet havde da en stort anlagt udstilling i Frimurerlogens lokaler på Blegdamsvej. Det blev vel den største udstillingssukces, vi har oplevet herhjemme, idet den måtte forlænges måned efter måned.

Senere blev udstillingen flyttet til Stockholm, Göteborg, Oslo, Bruxelles og Paris.

Overskuddet herfra blev suppleret op med andre beløb, sådan at man i dag råder over 700.000 kr.

☆

L. F. MØRCK & CO.

KNABROSTRÆDE 3

KØBENHAVN K.

**KRAFT FOODS
INTERNATIONAL A/S**

FREDERIKSHOLMS HAVNEVEJ 12

KØBENHAVN SV.

Firma S. FRIEDLÆNDER'S EFTF.

ST. KONGENSGADE 63

KØBENHAVN

FA. C. B. BREFDELDT

Kgs. Nytorv 21 — K.

P. ANDERSEN'S EFTF.

Mejeri- & køleanlæg

Kirkebjerg Alle 33-35 - Vanløse

**KØBENHAVNS
ELEKTROMOTORFABRIK**

Finsensvej 29

Kbh. F.

ANDREASEN & LACHMANN

HESTEMØLLESTRÆDE 6

KØBENHAVN K

DANSK ELEKTROKUL INDUSTRI

Klingseyvej 6 — Vanløse — Telf. Damsø 3132

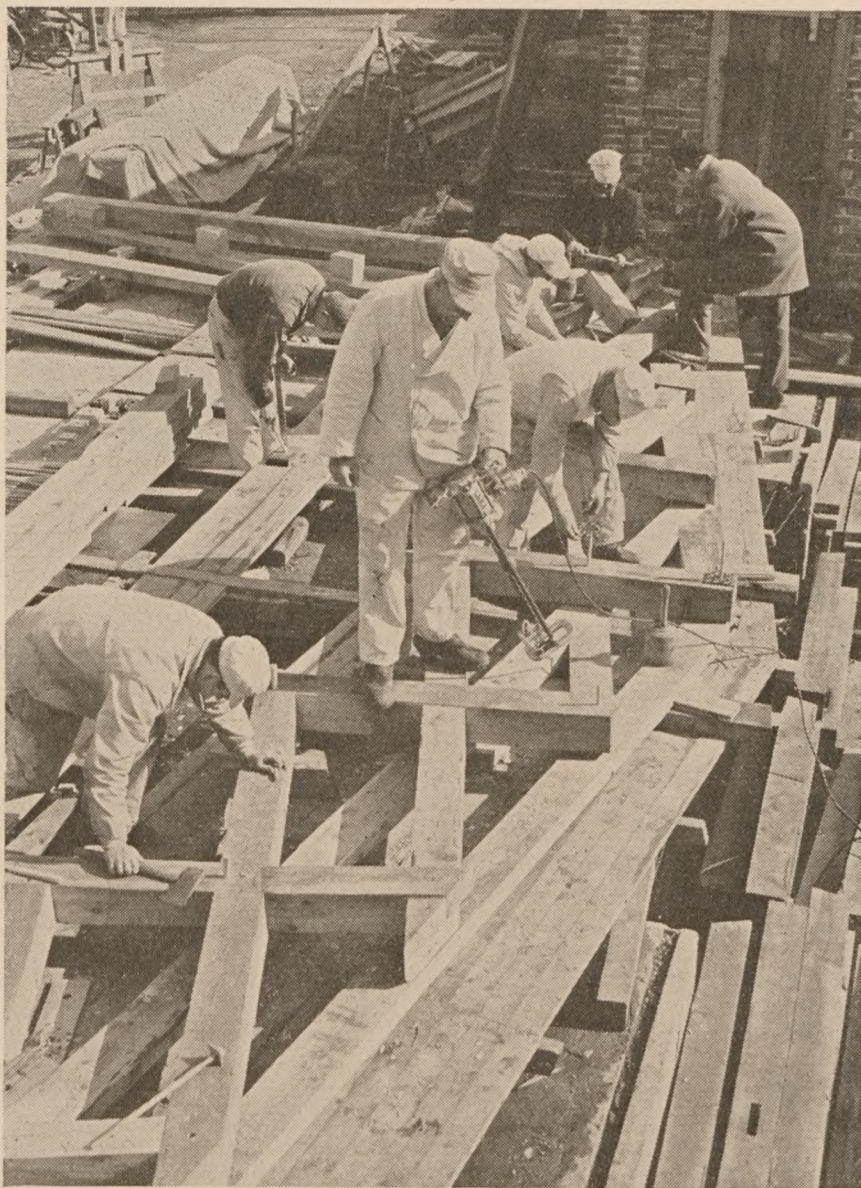
**RADIO
FJERNSYN**

SKOTØJSFABRIKKEN

„DANA“

Klingseyvej 15 B

Damsø 2362 - 2363

Hovedspærrefagene i Kanonhallen gøres klar.

Arkitekt Hans Hansen har udført store arbejder. Han er således KB-hallens og Tivoli koncertsals arkitekt.

— Det er nok et af de mindste bygningsværker, jeg har rejst, siger Hans Hansen i en samtale med „Pig-tråd“, men, tilføjer han: Det er det bygningsværk, jeg holder mest af, noget i retning af mit livsværk.

Jeg har tegnet 7 projekter til huset. Vi var optimister i 1945, og da havde jeg regnet med, at det skulle være større end det nu bliver.

Priserne steg og pengene, vi havde til rådighed, blev ikke flere, men altså mindre værd.

Murbrækkere for større menneskelighed

Ved 9. april-mindehøjtideligheden på Rådhuspladsen i København udtalte formanden for Landsforeningen af Gestapofanger, prof. Ove Hoff, bl. a.:

— Det er lykkedes at skabe visse internationale regler for, hvordan man behandler modstanderens soldater, og trods alt overholdes disse regler dog til en vis grad. Men den, som af en fjende arresteres på en eller anden mistanke, eller som gidsel, eller på

grund af religion, race eller politisk tro, er der ingen retsregler for. Det må og skal slås fast, at noget sådant ikke må kunne finde sted i fremtiden, og derfor er det også den sag, som tidligere koncentrationslejrfanger i Norge og Danmark i fællesskab har bragt frem: gennem det, at det tyske rige idømmes en bod for disse handlinger ved at slå fast, at de var retsstridige og stridende mod menneskets værdighed, og at det ikke kan betale sig at behandle mennesker som slaver.

Vi vil ære vore døde kammerater ved at lade deres offer være en murbrækker i kampen for større menneskelighed over for civile modstandere.

Tysklands tilbud til kz-fanger uantageligt

En ordning af denne sag af afgørende betydning for det fremtidige forhold, udtaler Halvard Lange.

— Det tyske forslag angående spørgsmålet om erstatning til tidligere politiske fanger er af en sådan karakter, at det ikke kan accepteres, sagde udenrigsminister Halvard Lange i stortinget den 18. marts. Udtalelsen faldt som svar på et spørgsmål fra Håkon Johnsen fra arbejderpartiet.

I en note fra den tyske forbundsregering hævdes det, at behandlingen af erstatningskrav fra den anden verdenskrig må udsættes til den endelige løsning af hele erstatnings-spørgsmålet. „Efter mit skøn“, sagde udenrigsministeren, „bør denne sag løses først og fremmest ud fra menneskelige, moralske og politiske hensyn. For fangerne er det af væsentlig betydning, at en rimelig erstatning bliver givet nu og ikke i en ubestemt fremtid. Jeg vil gerne igen understrege, hvad jeg tidligere har sagt, at en tilfredsstillende ordning af denne sag vil være af stor betydning for det fremtidige forhold mellem Norge og den tyske forbundsrepublik. Vi vil derfor igen tage sagen op med forbundsrepublikken med sigte på at nå frem til en rimelig løsning. Før vi gør det, vil vi imidlertid drøfte sagen med de lande, som var med i fælleshenvendelsen“, sagde udenrigsministeren.

SYSTEM CROWN

Etabl. 1931

Flintholm Alle 20-26

Kbh. F

Dansk oversøisk Motorindustri A/S

GLOSTRUP

ADI SKO

NORDISK PIRELLI

AKTIESELSKAB

THOR JØRGENSEN A/S

Toldbodgade 59-61

København K

Danske Farve- og Lakfabrikker

Aktieselskab

København F.

Birking & Co.

GUMMIVAREFABRIK

Kirkebjerg Alle 33—35

København—Vanløse

Tlf. Damsø 9000

MASKINFABRIKKEN HERO

VANLØSE

OTTESEN & MEYER

Christians Brygge 18

København K.

Restaurant ZOO

TAGE PEETZ & CO.

Christians Brygge 22

København K.

Dr. Werner Hilpert død

Et fremtrædende medlem af Buchenwalds illegale lejrledelse

Den 24. februar døde fhv. minister, medlem af direktionen og præsident for de Tyske Forbundsbaner, dr. Werner Johannes Hilpert, kun 60 år gammel. Døden, der kom pludseligt og uventet, skyldtes en hjertelidelse.

Dr. Werner Hilpert, der var katolik, hørte til Hitlers og nazismens mest uforsonlige modstandere og blev i 1933 af den nazistiske gauleiter Mutschmann fjernet fra alle sine ledende stillinger indenfor tysk politik og erhvervsliv. Han nedsatte sig derpå som rådgiver for folk, der af politiske eller racemæssige grunde blev forfulgt af nazisterne.

I september 1939 blev Hilpert arresteret og overført til koncentrationslejren Buchenwald, hvor han sad, indtil lejren den 12. april 1945 blev befriet af de amerikanske tropper. Han arbejdede først i stenbruddet, men kom senere i skrædderiet, hvor han lappede fangedragter.

I Buchenwald blev Werner Hilpert et fremtrædende medlem af den illegale lejrledelse, der i denne koncentrationslejr vel nok var stærkere og mere effektiv end i nogen anden lejr. Bestræbelserne for i Buchenwald at samle alle de antifascistiske kræfter i en samlet front var yderst stærke, og som katolik og tidligere formand for partiet Zentrum i Sachsen var Hilpert selvskrevet til at deltage i dette arbejde. Hertil kom yderligere, at han nød en sjælden tillid blandt sine medfanger, uanset disses politiske opfattelse.

I sommeren 1944 konstituerede de antifascistiske kræfter i Buchenwald en folkefrontkomite på fire medlemmer. Komiteen, der holdt sit første møde den 5. juli, kom til at bestå af socialdemokraten, professor Hermann L. Brill, som repræsentant for Zentrum, Ernst Thape som repræsentant for socialdemokraterne og Walter Wolff som repræsentant for kommunisterne. Brill blev valgt til formand for komiteen og fungerede på denne post lige til lejrens befrielse.

I Buchenwalds illegale folkefrontkomite beskæftigede man sig ikke alene med forholdene i lejren, men udarbejdede også et politisk manifest med henblik på forholdene i Tyskland efter krigens afslutning. Når man i dag læser de programpunkter, som Werner Hilpert var med til at udarbejde, kan de synes meget naive, men man må naturligvis ikke glemme, hvilke vanskelige, ja, livsfarlige forhold, der måtte arbejdes under i kz-lejren, og endelig kunne ingen jo dengang forudse, hvorledes den politiske udvikling på den storpolitiske arena ville blive efter krigen.

Werner Hilpert var en elskværdig og særdeles charmerende personlighed, men samtidig en yderst nøgtern mand, der var i besiddelse af megen selvironi. Selv under de mest fortvivlede forhold i lejren udviste han en enestående kamplyst, og når det gjaldt om at dreje SS en knap og skaffe bedre kår for fangerne, kunne han være listig som få.

Efter krigen blev Hilpert hurtigt en fremtrædende politiker indenfor CDU, Adenauers kristelige demokrater. Han hørte til partiets venstre fløj og beredte mange gange Adenauers konservative linje vanskeligheder. I Hessen blev Hilpert stedfortrædende ministerpræsident og økonomiminister og senere finansminister. I 1949 rykkede han ind i forbundsdagen, men nedlagde efter nogle måneder sit mandat for i stedet at blive medlem af forbundsrådet.

Politisk var Werner Hilpert en samarbejdets mand, og hans fortid i Buchenwald spillede utvivlsomt ind, når han så stærkt ønskede et snævert samarbejde mellem socialdemokratiet og det såkaldte borgerskab. Hans politiske kolleger ville det imidlertid anderledes, og efter at regeringskoalitionen i Hessen var sprængt, gik Werner Hilpert over til de Tyske Forbundsbaner, hvor han straks blev medlem af direktionen, en slags finansminister. Ved sin død fungerede han

som præsident for forbundsbanerne, der stillede de største forventninger til ham som den fremtidige øverste chef.

Ved sin alt for tidlige død vil Hilpert også blive mindet af gamle Buchenwaldfanger. Det var en dyb skuffelse for ham, at idealerne fra Buchenwald om en verden med frihed og retfærdighed ikke gik i opfyldelse, og det var i særdeleshed bittert for ham, at hans kommunistiske kammerater fra lejren så hurtigt svigtede deres løfter og stillede sig til rådighed for et styre, der hvad ensretning angår, ikke står tilbage for, hvad deres nazistiske undertrykkere præsterede.

J. B. HOLMBLAD.

Tjeneste i SS-Leibstandarte var ikke militær-tjeneste.

Forbundssocialdomstolen i Kassel i Vesttyskland har afsagt kendelse om, at tilhørsforhold til SS-Leibstandarte Adolf Hitler ikke kan anses for hverken militær- eller militærlignende tjeneste. Samtidig afviste retten en klage fra et medlem af SS-Leibstandarte Adolf Hitler, som havde stillet krav om renteudbetaling efter forbundsforsørgelsesloven. Klageren mistede sit venstre ben ved et motoruheld i 1935 og havde i henhold til en nazistisk lov fra 1938 modtaget rente til krigens slutning. I dommen hed det, at SS-Leibstandarte Adolf Hitler havde haft til formål at beskytte Adolf Hitler først og fremmest som rigskansler og partifører, og ikke som øverstbefalende for værnemagten.

★

Fhv. minister anklages for støtte af forfatningsstridig forening.

Den vesttyske forbundsdomstol har ved retten i Frankfurt rejst tiltale mod det tidligere kommunistiske forbundsdagsmedlem Oskar Müller for støtte til en forfatningsstridig forening. Oskar Müller blev i august 1944 arresteret af Gestapo og sad til krigens slutning i k-z-lejren Dachau. Efter krigen var han en overgang arbejdsminister i Hessens regering.

★

ALFRED PETERSEN

Ny Adelgade 8—10
KØBENHAVN K.

A. MICHELSEN
KGL. HOF- OG ORDENSJUVELERER
GRUNDLAGT 1841

BRØDRENE HILLERS
Sjællands Jern- & Stålf. A/S
SLAGELSE

Asp-Holmblad

Blegdamsvej 104
KØBENHAVN Ø.

J. CHR. SØRENSEN & CO. A/S
Titangade 15 - København N.
Ægir 7200

KAJ ERNST OLSEN
Reproduktionsanstalt
Fa. 7184 Kbhvn. F.

C. JUL. UTTENTHAL
Papirlakering
Skalbakken 11 Vanløse

A/S GUBIN PLASTIC

A/S PANTHERA
Marielundvej 49 Herlev

RYDMANN
Kongevej 151—152 Virum

MILCO EXPORT A/S

4 FARVERGADE — COPENHAGEN — DENMARK

BYENS PROTOKOLFABRIK

Peder Hvitfeldsstræde

Telefon 13684

ESKILDSSEN & SØN

EDSVORNE VAREMÆGLERE

Nr. Farimagsgade 61

København K.

UDDEHOLM A/S

LYGTEN 5 — KØBENHAVN NV.
ÆGIR 4686

K. L. M.

DET KONGELIGE HOLLANDSKE LUFTFARTSELSKAB
Shellhuset — Kampmannsgade 2

Pensions- og Livrente-Institutet af 1919 A/S

Stockholmsgade 45 — København Ø. — Tlf. C. 1519

PREBEN SCHØNNING

Rådgivende ingeniør m. Ing.F. og F.R.I.
RADHUSPLADSEN 4 — KBHVN. V. — PALÆ 2900

Nordslesvig under krigen og ved dens afslutning

Af CHR. DEMUTH

Dansk arbejde

Det er tidligere berørt, at man ved første verdenskrigs afslutning fra dansk side regnede den egentlige nationale kamp for sluttet og konstaterede det bl. a. ved ophævelsen af Landeværnet og Nordslesvigsk Kreditforening. Den fra tysk side påny startede jordkamp førte til genoprettelse af Landeværnet i 1927. Sønderjyllands Kreditforening, der var oprettet i 1920 som en almindelig kreditanstalt, måtte naturligvis efter bedste evne træde til for at støtte Landeværnets arbejde og foranledigede derfor oprettelsen af Sønderjydske Hypoteklånepand i 1927. Denne institution rådede over en kapital på 20 mill. kr., som kunne udlånes til pari-

kurs mod 5 % rente. Det blev en værdifuld hjælp i den værste krisetid.

De gamle nationale foreninger genoptog ligeledes og energisk arbejdet og trådte i nært samarbejde med Grænseforeningen, der var en sammenslutning af de mange sønderjydske foreninger hele landet over.

Vælgerforeningen fra fremmedherredømmets tid var også blevet opløst ved genforeningen. Men da tyskheden ved Hitlers magtovertagelse i 1933 blev særlig aggressiv, genopstod den på en måde, men i en ny form: Danske Samfund oprettedes for de 32 grænsesogne, og sammenslutningen bredte sig senere til hele landsdelen under navnet De sønderjydske danske Samfund. Det sønderjydske socialdemokrati var, takket være især folke-

tingsmand I. P. Nielsen og redaktør Frede Nielsen, slået ind på en klar dansk linie, og der blev nu et nøje tværpolitisk samarbejde mellem partierne. Dansk Samråd var et vigtigt instrument især under krigen. Det bestod af 37 personer, repræsenterende de politiske partier, den sønderjydske presse og alle nationale organisationer.

Foranlediget af de drabelige taler og trusler syd fra afholdtes den 12. april 1933 et dansk tillidsmandsmøde i Aabenraa med 400 repræsentanter fra alle egne i landsdelen. Tyske provokationer og beskyldninger i tale og skrift blev kraftigt tilbagevist, og man krævede af danske myndigheder en sikring imod, at irregulære tropper overskred grænsen, skarp overvågning af alle handlinger, der sigtede mod en grænseflytning og hurtig indskriden mod urostitferne. H. P. Hanssen sluttede sin idnende tale med ordene: „Trusler og løfter om at vildføre os tilbageviser vi med foragt! . . . Vi gav i 1920 Danmark vort glade, jublende ja. Blev vi spurgt i dag, ville

Jydske Tidende

Kontoret:
København • København • Odense
Århus • Sønder • Aalborg
Roskilde • Vejle • Ribe

Abonnement
København 1940 100 kr.
Andet Sted 120 kr.
Næstet Sted 140 kr.
Eksport 160 kr.

Nr. 169

LØRDAG DEN 20. JULI 1940

91. Aarssag

Hitler rettede i Gaar en sidste Appel til England

Han ser ingen Grund til Fortsættelse af Krigen

Hitler spaar det engelske Verdensriges Undergang, hvis Churchill foretrækker Kampen

Nationalgaven til Kongen

Bidrag modtages paa Jydske Tidende's Kontorer

Vil nogen Jyde der har det danske Følelse og til sin Konge som i de sidste Maanedes Begyndelse har givet den 9. April til gæde, at det Bistædt og Hensigt, hvorved den danske Besættelse altid har omstøttet Nordens, Jyderne er blevet uddelt, og Bistædet at Kong Christian

Det blev i Gaar Eftermiddag officielt meddelt, at den tyske Rigsdag var indkaldt til Møde i Aften Kl. 19 med Dagsorden: Modtagelse af en Erklæring af Rigsregeringen. Erklæringen var en Tale af Rigskansler Hitler, der indledede med følgende Ord: Midt under den vældige Kamp for Friheden og for den tyske Nations Fremtid har jeg ladet Dem indkalde til dette Møde. Grundene hertil ligger i Nødvendigheden af at give vore egne Folk Indsigt i de historiske Begivenheder, vi har oplevet een Gang for alle, og takke Soldaterne, der har indlagt sig Fortjenester, samt i den Hensigt at rette Appel til den almindelige Fornuft og denne Gang den sidste.

Nødvendigheden af en Revision af Versaillestraktaten

Jalousidrama i Aalborg

Børnene sad ved deres ihle tilsvulne Fæder og græd

AALBORG, FREDAG KL. 11. I Næstegade 5 i Vestsiden er der i Nat sket et dødeligt Overfald. En af Efterskoleens Børn, Arbejdsmand HOUTVED, blev overfaldet af en Mand, der trængte ind i Lejligheden. Der udviklede sig en voldsam Kamp mellem de to Mand, og da en Nabo, som hørte Støjen, kom til, fandt han HOUTVED liggende bevidstløs

En, der er faldet i Trance — eller er det mon Vandkræk?

Jydske Tidende for 20. juli 1940 kom for skade at give Hitlers tale om erobringen af England en illustration med billedteksten: En, der er faldet i Trance — eller er det mon vandkræk?

A. RINDOM

Kampmannsgade 2
(Shellhuset)
KØBENHAVN V.

Eventyr Is

SØHOLM FLØDE IS
Kabbelejevej 6
Bella 4500

OVOMALTINE

GIVER FLERE KRÆFTER
OG STØRRE ENERGI

DAMECA

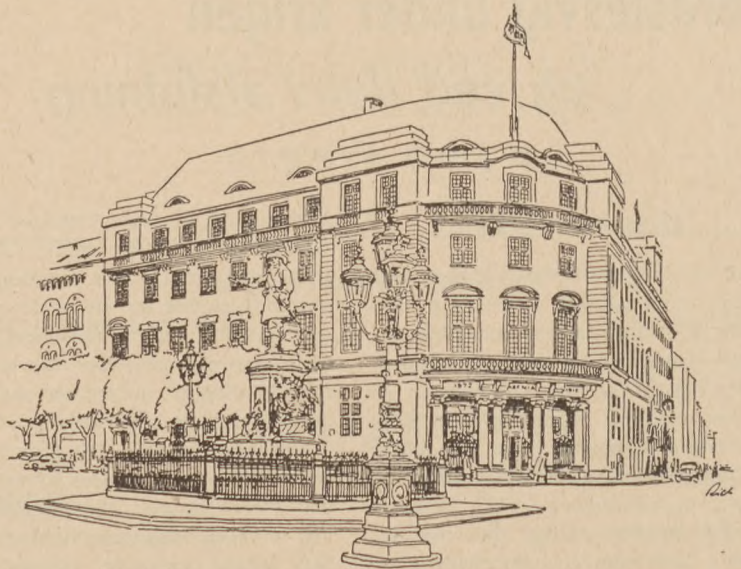
SKALBAKKEN 8
VANLØSE

Carl F. Petersen

HAVNEARBEJDERNES FÆLLESFORBUND

København V.

SPARE- OG LÅNEKASSEN
FOR KRONBORG VESTRE BIRK
Helsingør

DET FORENEDE DANSKE
LIVSFORSIKRINGS-AKTIESELSKAB HAFNIA, HOVEDKONTOR
HOLMENS KANAL 9 . KØBENHAVN K
C. 18 90

NORDLUNDE'S BOGTRYKKERI A/S

Niels Hemmingsensgade 12, K.

FABRIKKEN WALTRICH

Finsensvej 12

Fasan 1975

København F.

J. K. NIELSEN & K. RAUSCHENBERGER

Rådgivende civilingeniører M. I. F.

Gentofte

Tlf. GE 6171 - 7173

BYENS KLICHE ANSTALT

Frederikssundsvej 269, Brønshøj — Tlf. Bella 5666

INGENIØRFIRMAET KNUD E. HANSEN

Bredgade 75

København K.

NORDISK BROWN BOVERI

Nyropsgade 24

København V.

LARS LARSEN
Hillerød Autolager

Aktieselskabet
C. STURUP & CO's EFT.
Trælast og bygningsartikler
Helsingør

det trods tidens tryk lyde lige så fuldtonende. Vort folk og fædreland, som vi føler os dybt og inderligt knyttet til med tusindårige minder og modersmålets stærke bånd, tilråder vi i dag: Stol trygt på, at der ved Nordens sydgrænse står:

En grænsevagt, som ikke segner og giver fejgt sin post til pris.
En kæmpeslægt, som ætten regner fra Ebbesen på Nørrepris!

H. P. Hanssen har næppe nogen-sinde talt så kraftig og fascinerende som på dette møde eller fået en så alvorlig og fuldtonende tilslutning. Det var, som om han på én gang fejede alle bekymringer og al splittelse til side og samlede sine landsmænd til enig og målbevidst kamp mod alt fremmed og truende. Småkævlerierne forstummede, og ungdommen kappedes om at vise sin vilje til at løfte arven fra fædrene.

Ved et gymnastikstævne i Tønder den 10. maj samme år mødte 12.000 unge frem bare for at vise, at de var til og vidste, hvad de var til! Ved et ungdomsstævne på Dybbøl den 11. juni tilkendegav 40.000 deltagere deres danske sindelag. Ud af dette opstod Det unge Grænseværn, der som de andre nationale foreninger fik stor tilslutning ud over hele landet.

Alt dette gjorde indtryk ikke blot på tyskheden i Nordslesvig, men også længere syd på, ja i selve Berlin. Og alle de bevægelser, som skulle leve af bekymringer og splittelse i den danske lejr, lagde sig på sottesengen, hvorfra de ikke mere rejste sig.

Krisens værste tryk var nu forbi. Der blev tid til at tænke på andet end dagens nødtørftigste problemer, og som nazismen steg i voldsomhed, voksede det danske sammenhold i styrke. Det nazistiske nederlag ved folketingsvalget den 3. april 1939 er tidligere omtalt. Det havde afgjort sin rod i den danske rejsning, som det tyske stormløb havde foranlediget.

Krigens udbrud i 1939 smertede og ængstede vel mere i Sønderjylland end i det øvrige land. Der var slægtninge og venner på den anden side af grænsen, som nu igen måtte vove livet og mange satte det til for en sag, som de ikke kunne ønske sejr.

Da besættelsen af Danmark kom et halvt år senere, gjaldt bekymringerne ikke blot landet som helhed, men også en frygt for muligheden af atter at blive revet løs fra moderlandet. Tyskernes bestræbelser gik i den retning og krævede en øjeblikkelig løsrivelse, hvilket dog ikke rigtig vandt genklang i rigstyske kredse, hvor man drømte „nordisk“ og håbede på at vinde hele Skandinavien og drage det ind under stor-tysk énhed. Men navnlig sommeren igennem 1940 rumledes der fra tysk side om udslættelse af „Versailles-grænsen“. Omkring genforeningsdagen, 15. juni, svirrede rygterne og tog fastere form, da den tyske fører, dyrlæge Jens Møller, 16. juni udtalte, at det stadigvæk ikke var tilladt at flage med hagekors-flag; han ønskede ikke, at der blev flaget — i alle tilfælde ikke før den 28. juni! — 28. juni? — Årsdagen for undertegnelsen af Versailles-traktaten! Det var vel ikke helt tilfældigt, at føreren havde nævnt netop den dato? Det ville passe godt sammen med den „store“ førers sans for effekt, om det netop blev den dag! Alt var parat. — Men der skete intet. — Et fælles suk gik over Sønderjylland; men følelserne bag det var nok så forskellige.

Det var rimeligt, at man i Sønderjylland fra dansk side forholdt sig ret passiv i begyndelsen, dels ihukommende den under fremmedherredømmet førte taktik, dels med ønsket om ikke at give anledning til indgriben fra besættelsesmagtens side under påskud om nødvendigheden af at skabe ro i landsdelen. Noget sådant kunne måske føre til skelsætning ved Kongeåen.

Foreløbig samlede man sig om gensidig styrkelse af danskheden. Møder og sammenkomster samlede deltagere i hidtil ukendte antal. Da virkningerne af de første chok: de hurtigt vundne sejre ved pludselige overfald, Hollands, Belgiens og Frankrigs fald, havde fortaget sig noget, begyndte man at vurdere tilstandene lidt roligere. Vel frygtede alle for Tysklands endelige sejr; men få troede på den. Da Englands tilbagetrækning fra fastlandet var lykkedes så heldig, som tilfældet var, hørte man udtalelsen: „Nu tabte Tyskland krigen!“

— Da Hitler holdt sin store tale om, at erobringen af England ikke var aktuel i øjeblikket, bragte de sønderjydske blade pligtskyldigt talen på forsiden i stor opsætning. Men et af dem anbragte ved siden af et stort, ganske umotiveret strandbillede: en nogen dreng stod med ryggen til og skuede ud over havet. Underskriften lød: „En, der er falden i trance — eller har han vandskræk?“ — Uangribeligt, men opmuntrende. Der skulle kun antydninger til for at give udløsning af fælles tro og ønske.

Den danske presse havde iøvrigt vanskelige kår, specielt her, hvor så mange øjne vågede over den. De officielle tyske meddelelser måtte den naturligvis kolportere videre; men ingen tog fejl af kilderne til dem. Og i den nationale kamp mellem dansk og hjemmetysk tog den klart og mandig standpunkt, tilbageviste grundig de værste påstande, som kom frem i den tyske presse. Og her som i Dansk Samråd stod de forskellige politiske partiers blade på en enig front. Når den stadig anonyme lærer Jørgensen („Asmus von der Heide“) i en lang artikel har skildret de elendige og opværende forhold, som Danmark har ført over Nordslesvig og dets befolkning, og slutter: „Vi har i Nordslesvig hørt tyske bønder, tyske håndværkere og arbejdere sukke: hellere til fronten igen end denne håbløse kamp for tilværelsen, og mangen dansk hjemstavnsfælle sagde det samme!“ så spørger danske blade straks, om retsindige hjemmetyskere vedblivende kan affinde sig med, at der gives et sådant vrængbillede af dansk holdning over for det tyske mindretal. Nå, Asmus v. d. Heides skriblerier lå i et så lavt plan, at de ikke kunne få anden indflydelse på danske end skabe en smule irritation og nogen undren over, at det tyske blads læsere kunne finde sig i den tone. Jens Møller kunne være udæskende, men bevarede dog en nogenlunde civiliseret form, og fra 1943 talte og skrev han endogså nu og da i en ret forsonlig tone, mens „Asmus“, gik helt amok.

29. august 1943 med dens drastiske overgreb, arrestationer og transporter til koncentrationslejre var måske en nødvendighed set fra et tysk syns-

WANDEL PETERSEN

Roskilde

BRØDR. V. HANSEN

„MØBELHUSET“

Ringstedgade 7 Roskilde

JØRGEN C. NIELSEN

Møbler for alle hjem

Roskilde - Telf. 229

REIDL'S FOTO

Algade 27

Roskilde - Telf. 442

W. MANICHES EFTF.

TOBAKSFABRIK

Roskilde

**ROSILDE TURIST-TRAFIK
OG REJSEBUREAU**

A. P. Hansen - Algade 56 - Tlf. 174

**HEDEGAARDENE OG
OMEGNS BRUGSFØRENING**

Tlf. 514 — Roskilde

BIO - Roskilde**H. P. NIELSEN**

ISENKRAM

Roskilde

Indbrudstyverforsikrings-

aktieselskabet

„DANMARK“

Roskilde

CAI CHRISTENSEN

Glarimester

Roskilde Telf. 508

POUL RASMUSSEN

Snedkermester

Borgerdiget - Tlf. 625 - Roskilde

ROSILDE BRUGSFØRENING

Ringstedgade 2

Roskilde Telefon 582

AKTIESELSKABET

ROSILDE BANK**Roskilde Kontantforretning A/S****H. GERMUTH & CO.**

ROSKILDE

LEDREBORG TØMMERHANDEL A/S

ROSKILDE

A/S Niels D. Kemp jun.

LÆDERFABRIK

ROSKILDE

H. P. HANSEN GLEM OG SØN

Stenhuggeri og gravmonumentforretning — Roskilde — Telf. 350

BRDR. HENRIKSEN

Smede- og maskinværksted

Roskilde

ELECTRA

Algade 34 — Tlf. 343

Roskilde

VALD. EIVIL

Roskilde Telf. 281

FARVEKÆLDEREN

Jernbanegade 1 - Roskilde

Tlf. Rosa 4047

C. C. HANSEN A/S

RINGSTEDVEJ 20

ROSKILDE

TLF. 299

★

FJEDERKLEMMER

☆

HAVEMØBLER

☆

KLAPSTOLE

☆

BRÆNDSEL

ROSILDE TRÆLASTHANDEL

v/ Albert West Rasmussen

Frederiksborgvej 63 - Tlf. 707

punkt. Men det blev dem en dyr dag. Fra nu af var der ingen tvivl om modstandsformen, og i Nordslesvig vakte de tidsfrivilliges medvirken en så voldsom harme, at den havde sin andel i enkelte uovervejede handlinger ved kapitulationen. Om sønderjydernes energiske deltagelse i modstandskampen fra nu af er tidligere berettet. Den strakte sig endogså ud over grænsen mod syd. Den umenneskelige behandling af grænsegendarmerne var medvirkende til den kraftige rejsning.

Samtidig med alt dette var tilslutningen til de danske foreninger og organisationer steget betydeligt. Ved kapitulationen stod medlemstallene således: Sprogforeningen: 17.784; Skoleforeningen: 25.435; Dansk-Nordisk Ungdomsforbund (Det unge grænseværn): 42.000; Grænseforeningen: 130.000. De to sidstnævnte havde en stor del af deres medlemmer ud over hele landet, mens de to første hovedsagelig havde deres medlemmer fra Sønderjylland. Hertil kom De sønderjydske danske Samfund, som udelukkende havde tilslutning fra landsdelen, med: 80.000 medlemmer, den største nationale sammenlutning, landsdelen nogensinde har haft. Besættelsen havde altså ikke vundet terræn for tyskheden.

Sydslesvig

Ofte gik tankerne over grænsen til landsmænd, som levede dér under de tungeste kår.

Naturligvis måtte foreningerne miste medlemmer under de øjeblikkelige forhold, og nogle børn blev overflyttet fra dansk til tysk skole, alt sammen mere under tryk end af tilbøjelighed; unge mænd var der ikke mange af hjemme; men man klarede sig gennem de strenge år under nært sammenhold i de centrer, der var. Mødelivet var det selvfølgelig småt med. Som kuriosum kan dog nævnes, at da man ikke officielt måtte fejre kongens fødselsdag nord for grænsen, p. gr. af „telegram-krisen“, holdt man dog fest syd for denne. Delta-gerne var hovedsagelig ældre; ungdommen var kun repræsenteret af kvinder. De unge mænd havde ærinde andet sted. Man talte om dem, man allerede havde mistet, om dem, man

Den 4. maj kredsede engelske fly over Sønderjylland dagen igennem.

ikke havde hørt fra i lang tid, og hvis skæbne var uvis, og man læste opmuntrende breve fra unge derude. Samværet og samhørigheden vidnede om udholdenhed og tro på fremtiden trods alt.

Et lille glimt fra Flensborg ungdomsforenings og K.F.U.K.s møde i Duborgskolens festsal fortæller noget om stemningen blandt ungdommen.

Vandrelærer Schubert, som selv i længere tid havde gjort krigstjeneste, udtalte sin glæde over, at det er viljen og det frejdige mod til at gøre sin pligt, hver mand, dér, hvor skæbnen har sat ham, som præger og behersker billedet. Hvor er det velgørende, sagde han, at høre og læse om, at vore soldater til trods for tusinde kilometers afstand lever med i alt det, der sker hjemme. De nøjes ikke med at tænke på os. Der udveksles spørgsmål og tanker, så man mærker, der trods manglerne er et pulserende liv mellem dem derude og os herhjemme. Men det er os, der skal passe på, at vi ikke i vor travlhed og vore egne bekymringer glemmer at holde pulsslaget vedlige — at vi alle er med til at forny den kræfternes og håbets kilde, soldaten øser sit mod af.

Formanden for ungdomsforeningen, cand. mag. J. Büchert, skildrede hverdagen derude og hverdagen hjemme: „Vor hverdag er først og

fremmest dette, at også vi — og måske netop vi — står her i vor hjemstavns på vagt for danskheden. Denne bevidsthed kan gøre sit til, at hverdagen umærkeligt forvandles til festdag for os trods sorg og savn og død“.

I det stille skete der noget i Sydslesvig i disse år. For dem, der havde lejlighed til nu og da at være med blandt dem dernede, var orienteringen mod nord ved krigens afslutning ingen overraskelse, selv om den var voldsommere end ventet. Store dele af Sydslesvigs befolkning er lidet rodfæstede. Dette betingede den store tilgang til nazismen ved dens magtovertagelse, — noget, som ikke berørte den bevidste danske befolkning, og var betinget af kriseforholdene. Derfor var omsvinget ved kapitulationen ikke så unaturlig, som man fra visse sider har villet gøre det til.

Der faldt mange unge, som ikke blot var smertelig savnede i hjemmene, men som havde været gode grundpiller blandt de danske, hvis de havde fået lov at leve deres manddomsår. Redaktør A. Svensson skrev herom: „Vort mindretal var ikke talstærkt i forvejen, og nu segner det første slægtled gennem lange tider, der igen havde haft danske skolegang og levede fuldt med i dansk kultur og dansk åndsliv. Det er ondt at tænke på, først og fremmest for dem, det rammer hårdest, de efterladte og det

**T. A. MEDING'S
TØMMERHANDEL A/S**
Næstved

**SYDSJÆLLANDS
KAFFEBRÆNDERI**
v/ P. E. Andersen
Næstved

FR. BRANDT
Næstved — Telf. 71

L. P. OLSENS EFTF.
Brødrene Ravn
Næstved

OSKAR PETERSEN
Tømremester — Maskinsnedker
Næstved — Tlf. 1687

Næstved Diskontobank

BRISTOL
Vinhusgade, Næstved

BRDR. ANDERSEN
Ringstedgade 25
Tlf. Næstved 2404

Installationsfirmaet
KNUD LODAL MORTENSEN
Jernbanegade 6, Næstved

GEORGE LORANGE & CO's EFTF.
Vinhandel en gros
Næstved

**NÆSTVED
KAFFEBRÆNDERI**

**A/S SYDSJÆLLANDS
FRØ-KOMPAGNI**
Næstved — Tlf. 777

**FOLKETIDENDES
BOGTRYKKERI A/S**
Ringsted

WILH SMITH A/S
NÆSTVED

**A/S SYDSJÆLLANDS JERNFORRETNING
„STALGARDEN“**
Næstved

CARL MEDING AKTIESELSKAB
SKÆLSKØR

AKTIESELSKABET
Skelskør Låne- og Diskontobank

ANDELSVASKERIET FOR SYDVESTSJÆLLAND
Skælskør — Telf. 432

HARBOES BRYGGERI
SKÆLSKØR

T. A. MEDING & CO.
Skælskør

A/S H. C. HANSEN
Tlf. 32 - 648 Skælskør

**HELSINGØR
BRÆNDELS- OG TRÆLASTHANDEL A/S**

LANDBO- OG HUSMANDSFORENINGERNES FRØSALG
ROSKILDE

**KAMSTRUPSTIENS
BRUGSFORENING**
Tlf. 488 Roskilde

MOTORCYKLEVÆRKSTED
v/ Rathien & Fenger
Ringstedgade 64 Roskilde

**A/S ROSKILDE
TRIKOTAGEFABRIK**
Asylgade 34 Roskilde

**FELIX MØLLERS
BOGTRYKKERI**
v/ S. & V. Pedersen
Roskilde

C. C. M. OLSEN
Roskilde

DYNAMOTOR
Roskilde Tlf. 931

Ingeniør- og maskinforretningen
SVEN
Østerled 14 Holbæk

KNABSTRUP KRO

lille folkesamfund, de tilhørte, men også for os andre."

Ved en af de mange mindehøjtideligheder på Duborgskolen for faldne elever fra de danske skoler sagde rektor (nu skoledirektør) Bernhard Hansen: „Engang var disse elever med i ungskovens mylder, nogle som de rankeste og frodigste midt i nyplantningen, andre som svage vækster ude i den yderste rand, men med var de. Derfor nævner vi deres navne med vemod og sorg nu, da de er blevet efterårsstormens bytte."

„Tungt at være dansk på en udsat post!" skrev A. Svensson.

Mod afslutningen

I løbet af vinteren 1944—45 var det klart for alle, at sammenbruddet var at vente inden længe. Det mest spændende og ængstende var, hvor længe Tyskland ville fortsætte den håbløse kamp, og om den ville standse, før store krigshandlinger nåede ind over vor grænse. At selv tysksindede var klare over det endelige nederlag, tydede den stadige forsonligere tone i deres skrivelser på.

Til sidst samlede spændingen omkring Brundlund Slot i Aabenraa, hvor Folke Bernadotte hos amtmand Refslund Thomsen mødtes med brigadeführer Schellenberg. Hvad deres forhandlinger drejede sig om, kunne man naturligvis kun gætte på. Men gennem „Atlantic-senderen" kom der 28. april meddelelse om, at Bernadotte havde indledt forhandlinger om tysk kapitulation med S.S.-chefen, rigsminister Himmler, der dengang anedes som Hitlers efterfølger. Meddelelsen spredtes så hurtigt, som kun rygter kan det, og spændingen steg. Himmler, forlød det, var villig til at lade tropperne i Norge og Danmark kapitulere over for amerikanske eller engelske tropper, endogså til at kapitulere på hele vestfronten, men ikke mod øst. Dette var nu uimodtageligt alene ifølge allieret overenskomst, og hvem ville forhandle med en mand som Himmler? — 1. maj kom så budskabet om Hitlers død og udnævnelsen af storadmiral Dönitz som hans efterfølger, samt dennes bombastiske udtalelse: „Jeg overtager den øverste kommando over alle grene og alle vå-

benarter indenfor den tyske krigsmagt med den hensigt at fortsætte kampen . . . Han hyldede Hitler som alle tiders helt! — Det så truende ud. Hvad kunne ikke ske i desperation nu mod slutningen? — Men alt var nu i skred. Udviklingen gik hurtigere, end nogen kunne forudse. Den 4. maj kredsede engelske fly over Sønderjylland dagen igennem, og om aftenen kom så den glædelige, men så dristige, meddelelse om kapitulationen i Holland, Nordvesttyskland og Danmark! — Det kunne have skabt en farlig situation. Kapitulationen skulle først have gyldighed næste morgen kl. 8! Alle var på gaderne og vejene! Men der skete heldigvis intet, eller dog kun lidt. De tyske tropper vidste besked — eller anede. Og frihedsfornemmelsen måtte have udløsning. Modstandshæren var parat om morgenen.

Der må være grænser for ansvaret

En samling småanekdoter „Som vi kender Kongen" er udsendt på Navers forlag. Teksten er leveret af redaktør Carl Kaufmann.

Vi gengiver denne lille anekdote fra Frederiksberg:

Ved indvielsen af 4. maj kollegiet på Frederiksberg fik kong Frederik lejlighed til at finde det rette svar på iøvrigt meget høflig tiltale. Kongen og dronningen var gået ud på en af de store altaner, hvor de sammen med kollegiets efor, professor Carsten Høeg, var ved at falde i dybe drømme over den dejlige udsigt til Frederiksberg have med de yndige kanaler og megen anden idyl.

Og så sagde professor Carsten Høeg: — Ja, hvor er her egentlig smukt — blot Deres Majestæts kanaler ikke stank så modbydeligt.

— Hvad siger De? Det er virkelig ikke mine kanaler.

— Men de ligger dog i en af de kongelige haver.

— Vist så, professor, vist så, svarede kongen, men de hører under indenrigs- og boligministeriet. Der må dog være grænser for ansvaret.

Udstødt af det nye forbundsværn.

Den vesttyske forsvarsminister Strauss har foranlediget, at kaptajn Knabe fra Marburg er blevet udstødt af det nye forbundsværn. Årsagen er, at det er blevet oplyst, at Knabe under krigen var skyld i, at en oberstløjtnant og hans kone blev arresteret af Gestapo for „defaitistiske udtalelser".

★

Medlemmer af Gestapo kan udelukkes fra forsorgsydelser.

Forbundsdomstolen i Karlsruhe i Vesttyskland har afsagt kendelse om, at det ikke er i strid med den vesttyske forfatning at udelukke tidligere medlemmer af Gestapo fra forsorgsydelser.

Dagbogsblade

1/3.

„4. maj-kollegiets venner"
i Odense

har holdt årlig generalforsamling på kollegiet. Formanden, amtsfuldmægtig Flemming Andersen, berettede om virksomheden. Året var gået tilfredsstillende, og medlemstallet er steget med 10. I bankdirektør Mogens Christensens fravær fremlagde forstanderen, lektor Gert Bolwig, regnskabet, som balancerede med 5399 kr. og sluttede med et overskud på 340 kr.

Da bankdirektør Mogens Christensen ikke ønskede at fortsætte, nyvalgte en tidligere kollegianer, lærerinde Bodil Jacobsen.

12/3.

Buchenwaldmorder ikke for retten

På grund af et dårligt helbred.

En tysk domstol afsagde i dag kendelse om, at „Morderen fra Buchenwald", tidligere SS-oversergent Martin Sommer, på grund af dårligt helbred ikke vil kunne stilles for retten eller holdes fængslet.

I kendelsen hedder det, at den 47-årige Sommer blev så alvorligt såret

A/S JUNCKERS SAVVÆRK

KØBENHAVN

KØGE

A/S KØGE TRÆVAREFABRIK

C. F. PETERSEN & SØN

KØGE

KØGE BIO

DISKONTOBANKEN

KJØGE
TORVET 14

Østsjællands Landbobank

AKTIESELSKAB

KØGE

EMIL HOLST
JERN & STÅL

Køge

TEATERBYGNINGEN

KØGE

TØMRERMESTER J. P. JENSEN
Tlf. 615 — Køge

SVEND G. PETERSEN
Kolonial en gros — Køge

OVE CHRISTIANSENS
MASKINFABRIK Køge
Tlf. 629

KØGE
INSTALLATIONSFORRETNING
AUTORISERET ELEKTRO INSTALLATØR

ved en tank-eksplosion under krigen, at retsforfølgelse må opgives. I marts i fjor blev han løsladt fra fængslet af samme grund.

Han havde siddet fængslet under anklage for at have myrdet 78 Buchenwald-fanger og pryglet flere hundrede, så de senere var døde af deres kvæstelser.

Hans navn blev ofte nævnt under processen imod Ilse Koch, „Heksen fra Buchenwald“, der fik livsvarigt fængsel for grusomheder begået imod koncentrationslejr-fanger.

13/3.

TEGN PÅ VENSKAB.

Som en venskabelig hilsen fra skoleelever i Koldings sicilianske venskabsby, Messina, modtog rektor Moseholm på Kolding Gymnasium i går en halv snes modeller af sicilianske vinkærre og en del håndarbejder.

Forbindelsen mellem gymnasiet og den messinianske skole kom i stand sidste sommer, da en delegation fra den sicilianske forening af tidligere fanger i k-z-lejre besøgte Kolding for at knytte venskabelige forbindelser her.

Siden har der fundet brevveksling sted mellem de to skoler, og gymnasiets elever vil naturligvis nu sende de sicilianske skolebørn en gavehilsen som tak for de smukke kærre, der bliver udstillet i skolens festsal. Iøvrigt vil kærreterne blive udsat som præmier til de elever, der laver de smukkeste gaver til Messina-børnene.

27/3.

Hitlers livvagtsgeneral for retten.

Den tidligere chef for Hitlers personlige livvagt, SS-general Sepp Dietrich, og Michael Lippert, der under krigen var chef for de SS-afdelinger, som bevogtede koncentrationslejren i Dachau, vil blive stillet for retten i München den 6. maj.

De to mænd anklages for medskyldighed i mord i forbindelse med Hitlers blodige opgør med kaptajn Roehm og hans tilhængere natten til den 30. juni 1934. Anklagen går ud på, at Dietrich den 30. juni efter or-

dre fra Hitler hentede seks af Roehms medarbejdere fra fængslet i München-Stadelheim og lod dem skyde uden retssag. Den næste dag gik Lippert i henhold til anklageskriftet sammen med en tidligere chef for koncentrationslejren i Dachau, Eicke, til Roehm og opfordrede ham til at begå selvmord. Da Roehm, der var chef for det nazistiske brunskjorte-korps, nægtede at gøre det, affyrede de to mænd samtidig flere dræbende skud mod ham. Lippert gav Roehm nådeskuddet.

Dietrich blev under Nürnbergprocessen idømt livsvarigt fængsel for summarisk henrettelse af allierede fanger under den tyske Ardenner-offensiv i december 1944. Han blev løsladt betinget i oktober 1955.

4/4.

Den tidligere illegale byleder i Kalundborg død.

Kun 48 år gammel døde lods Einar Harald Jensen, Kalundborg, i aftes på Rigshospitalet i København. Indtil 1944 gjorde Jensen tjeneste som søløjtnant i København. Da han kom til Kalundborg, kom han straks ind i det illegale arbejde og blev byleder i Kalundborg. Han blev i 1944 deporteret til tysk koncentrationslejr.

6/4.

Erstatning til slavearbejdere.

Aktionærerne i koncernen I. G. Farben godkendte i går et forslag om at udbetale 30 millioner mark til de slavearbejdere, der blev beskæftiget i koncernens fabrikker under krigen. Kun ca. 7 pct. af de repræsenterende 9,6 millioner stemmer var imod. Der regnes med, at 6000 personer vil stille erstatningskrav. I så fald vil hver tidligere fange få udbetalt 5000 mark.

8/4.

Udsendelse om opbygningen af SS og Gestapo.

Offentliggørelsen af Nürnberg-processernes dokumentationsmateriale og en del memoireværker fra de seneste år har gjort det muligt at give et tilforladeligt billede af den forunder-

lige organisation SS, som udsprang af en lille privat livgarde for Adolf Hitler, og som endte med at omfatte hærstyrker, politi og spionage, Gestapo og koncentrationslejradministration.

Tre nylig udkomne værker forsøger at give en historisk fremstilling af SS: en tysk afhandling, som er forbillig klar og koncis, en engelsk journalistbog, som i al overfladiskhed fortæller om den del af SS, som kendes under navnet Gestapo, og en glimrende og meget omfattende engelsk fremstilling, som i detaljer fortæller om hver enkelt af SS's mange grene og deres alt andet end gode gerninger. I udsendelsen mandag den 8. - 4. fortalte magister Morten Ruge om disse tre bøger om SS og Gestapo.

9/4.

9. april-minder.

Under optagelser til en egnsudsendelse for nogen tid siden traf Chr. Torpe lederen af modstandsgrupperne i besættelsestiden i den vestlige og sydlige del af Himmerland, smed Arne Dantoft i Aalestrup. Arne Dantoft, som efter kapitulationen modtog en tak for sin indsats af chefen for de allierede styrker i Vesteuropa, nuværende præsident Eisenhower, fortæller om jernbanesabotage, våbenmodtagelser og en særdeles dramatisk modtagelse af faldskærmsfolk.

Under en udsendelse den 9. april i radioen fortalte Dantoft om det spændende arbejde.

Broderskabskredsen nedlægger kranse i Dachau.

I forbindelse med „Broderskabets uge“ i Tyskland har unge tyskere foretaget kransenedlæggelse i krematoriet i den tidligere k-z-lejr Dachau ved München.

Vi omtalte i sidste nummer Broderskabsugens valfart til Anne Franks grav i Belsen. Foreningen er et udtryk for kristent-jødisk samarbejde i folkeforsoningens ånd. Bevægelsen er ret opsigtsvækkende, da det er første gang, et stort antal tyskere har vedkendt sig skyld overfor nazitidens forbrydelser.

SLAGELSE

»PRESTO«

☆ ELEGANT

☆ LETLØBENDE

☆ ØKONOMISK

Aage Erslev
SLAGELSE

Z. EPELS EFTF.

Tlf. 313 - 314
Slagelse

GULDSMED
CARL JENSEN
SLAGELSE

L. MELDAL FARVERI
Kemisk tøjrensningsetablisement
Afd. Fabrik - Slagelse

BIOGRAFEN
SLAGELSE

MUNCH'S MØBELFABRIK
Slagelse

SLAGELSE SÆKKELAGER A/S

SPAREKASSEN

FOR SLAGELSE OG OMEGN

Banken for Slagelse og Omegn
Aktieselskab

AKTIESELSKABET
SLAGELSE KULKOMPAGNI

Slagelse Andels-Svineslagteri

ANDELSMEJERIET „LANDSOGN“
SLAGELSE

GRØNVOLD & SCHOUS TRÆLASTHANDEL
SLAGELSE

SVEND BOSIN
ELEKTRO-MEKANISK ETABL.
Slagelse

AUTOLAKERERIET
„VOLDEN“
Tlf. 762 Slagelse

SJÆLLANDS POSTEN
Slagelse

AKTS. TRÆLASTHANDELEN
„SILVAN“
Slagelse

TØMRERMESTER
RS. MADSEN
Holbergsgade 7 Slagelse

I/S FAXE BRYGGERI

BØGER

Mordet på Ungarn

Erik Rostbøll:

UNGARSKE VIDNESBYRD

(111 sider, kr. 11,75. Gyldendal)

Sælges til fordel for Dansk Røde Kors' Ungarnshjælp.

„Ungarske vidnesbyrd“ er bogen om mordet på Ungarn, fortalt af hele det ungarske folk. Erik Rostbøll har i denne bog samlet beretninger fra alle kredse, beretninger om tortur, undertrykkelse og ukueligt mod, fortalt med jævne og indtrængende ord. Det er stilfærdige vidnesbyrd om et helt folks vilje til selv at ville bestemme sin fremtid og det ungarske folk er fuldgyldigt repræsenteret.

Vi møder en ung socialistisk jurist, der efter at være blevet hårdt såret på hospitalet skriver på en ny ungarsk valglov. Hans ukuelige tro på fremtiden og på, at der engang vil komme et nyt og bedre Ungarn, midt i nederlaget, får læseren til i beundring at bøje hovedet.

Vi træffer Karl, der var leder af et vagtkorps på en af de større fabrikker. Hans far var agronom, uddannet i Holland, og havde efter at være vendt hjem, specialiseret sig i mejeridrift. Han indtog i 1948 en betroet stilling, blev anklaget for sabotage, afskediget, atter genindsat dog i en mindre stilling, atter afskediget for til sidst at måtte tage til takke med en yderst underordnet stilling. Han var imidlertid „kompromiteret“, og en dag blev Karl kaldt til sin rektor, der meddelte ham, at han var bortvist fra skolen på grund af sin „negative holdning overfor kammeraterne“. Rektoren lagde dog ikke skjul på, at det var faderens situation, der var den egentlige grund. Karl måtte se sig om efter et job og turde ikke tage hjem og drøfte sin fremtid med sine forældre, da det kunne opfattes som en provo-

kation. Han søgte sig nu en læreplads, men overalt med negativt resultat. Under denne resultatløse søgen efter et job fortæller Karl, at det gik op for ham, hvilke tilstande det ungarske folk levede under. En dag, da han ikke kunne betale sit logi, flyttede han hen i en kælder, hvor han af en arbejdsmand, der også logerede der, fik løfte om hjælp til at komme i et „sjak“ på hans fabrik. Det lykkedes, og sådan var Karls vilkår, da revolutionen kom. Kan det undre, han gik med som en af de første?

Karls tilfælde er ikke noget isole-ret. Bogen giver en malende skildring af alle befolkningslags utryghed og myndighedernes terror, der gennem 10 år spredte skræk og usikkerhed, indtil ventilen sprang og den friske luft kom til i få, men rædselsfyldte dage.

„Ungarske Vidnesbyrd“ vil være en bog for alle, der i afmægtigt raseri knyttede hænderne i lommen i blodige efterårsdage og lovede sig selv aldrig at glemme, at et helt folk kan myrdes, mens en verden lunkent ser til. Ingen i Danmark kan købe sig aflad ved at lægge pengene på boghandlerens disk for „Ungarske Vidnesbyrd“.

Men køb og læs den, fordi den har værdi langt frem i tiden, og tag den så senere frem engang imellem og læs den igen og blev mindet om, at et folk aldrig kan forgå, om det ikke vil det selv.

MOGENS RYEFELT.

ANNE FRANKS DAGBOG
Grafisk forlag.

Det er ret usædvanligt at anmelde en bog, fordi den udkommer i 5. oplag, men vi gør det gerne i dette tilfælde, til trods for, at vi her i bladet fornylig har anmeldt skuespillet af samme navn, der opføres på Allé-scenen.

Handlingen i bog og skuespil er vel efterhånden velkendt: På et loft i en bagbygning i Amsterdam opholdt to jødiske familier og en jødisk tandlæge sig i to år under den anden verdenskrig, for på denne måde at undgå den skæbne, der blev andre jøders i såvel Holland som andre tyskbesatte lande.

Behjertede hollændere bragte de indesparrede de daglige fornødheder og mad, der måtte købes på den sorte

børs på grund af manglende rationeringskort.

Den unge pige Anne Frank var kun 13 år, da den frivillige indespærring begynder i 1942 og hun skildrer i sin dagbog livet på loftet med den dystre baggrund, der stadig kaster skygger over de 8 personer.

I over to år levede de skjult, kun opmuntret af radioudsendelserne fra den frie hollandske sender og B.B.C. Spændt afventede de krigens afgørende begivenheder: invasion og befrielse. Skulle det lykkes for dem at holde sig skjult så længe?

Anne Frank skriver sidste gang i sin dagbog den 1. august 1944 og så følger en epilog, der ganske kort fortæller, at 4. august brød tysk politi ind i huset og arresterede alle 8 og førte dem til koncentrationslejren Bergen-Belsen i marts 1945 kun 2 måneder før Hollands befrielse. Af de 8 jøder, der havde levet skjult på loftet vendte kun Annes fader tilbage.

— Hvad fortæller denne bog os — udover den fine skildring af en unges forvandling til kvinde?

Den fortæller om en tid og mentalitet, som næsten synes middelalderlig i sin gru og sadisme.

Det må vel tages for et tidens tegn, at denne bog og dette skuespil tilsyneladende har noget at sige menneskene i dag, efter at man i flere år ikke har orket at høre om nazismen og dens forbrydelser.

Kan man sige, at det er at „holde hadet vedlige“, at bære vidnesbyrd om de frygtelige ting man har oplevet? Har man ikke pligt til stadig at kæmpe mod den ondskab, der truer menneskeheden og friheden — ligemeget hvor den viser sig?

For K-Zfanger må konsekvensen af deres oplevelser være, at de stadig må huske, det der skete, og stadig må advare mod gentagelser.

Det er jo ikke krig og fangenskab, der bebrejdes nazismen, men racefølgelser, udslætning af folkegrupper, lovløse og sadistiske forbrydelser mod menneskeheden.

Shakespeare siger i „Cæsar“: „Det, onde menneskene gør, lever efter dem“.

OLAV HOLST.

SKÆRBÆK & CO.

MASKINFABRIK
Stege

J. HØYERS CAFE

Stege Tlf. 4944

CHR. THOMSEN

Autoforretning

Stege Tlf. 4243

FOTOGRAFERNE ECHWALD

Stege

A. HOUMANN

Isenkram & udstyr
Stege

RASMUSSEN KERT

Urmager & guldsmed
Stege

JOHS. RASMUSSEN'S BOGHANDEL

Telf. 4426 Stege

TOMMERUPS BOGTRYKKERI

Stege Telefon 4034

AUTORISERET FORD-FORHDL. MØNS AUTO DEPOT

Telefon Stege 5021

IB JUNGGAARD

Aut. S.M.C. forhandler
Tlf. 2001 — Køge

KØGE CEMENTSTØBERI

O. Fog Steenberg
Københavnsvej 85 - Tlf. Køge 532

HERLUF CHRISTIANSEN

Køge Motorcykleforretning
Nørregade 39 - Tlf. Køge 951

SPARE- OG LANEKASSEN FOR LANDBOERE PÅ MØEN

MØENS DISKONTOBANK

AKTIESELSKAB

AKTIESELSKABET MØENS TØMMERHANDEL

Stege

AKTIESELSKABET Stege Trælashandel

MØNS FOLKEBLAD

„FREESIA“
A. Hansen

Stege Tlf. 4554

W. MICHØ JENSEN LÆDER OG SKIND

Stege Tlf. 4220

MØNS INSTALLATIONS COMPAGNI

MØNS OMNIBUSSER

Stege Rutebilstation
Telf. 4444 Stege

WILH. HANSEN

Ur- & chronometremager
Store Hedinge Tlf. 28

STOREHEDINGE OG OMEGNS SPARE- OG LANEKASSE

SKOTØJS-MAGASINET OLUF HANSEN

Store Hedinge Tlf. 169

JOH. LARSENS EFTF. MASKINFABRIK

Store Hedinge Tlf. 39

SPAREKASSEN FOR STOREHEDINGE OG OMEGN

P. JEPPESEN'S MØBELFABRIK A/S
Frøslevvej 4 — St. Heddinge — Tlf. 175

REVOLUTIONEN ÆDER SINE

BØRN.

Wolfgang Leonhard: *Die Revolution entlässt ihre Kinder.*

Köln: Kiepenheuer & Witsch.

Kommunismen i støbeskeen! De unge, der er vokset op i den røde teologi, revolterer; der er sket noget, de gamle revolutionære aldrig har ventet: deres elever begynder at tvivle — deres tro er ikke mere urokkelig; nogle vender sig lige så balstyrige mod deres opdragere, som disse selv en gang gjorde mod det „borgerlige“ samfund. En eller anden — iblandt dem Wolfgang Leonhard — opdager i en langsom, meget langsom modningsproces, at en totalitær stat som sådan er et fossil, et oldingeagtigt, gustent samfund af bureaukrater, pampere og velmenende gammeldags degnetyper, som et ungt menneske bør gøre oprør imod. Bogen er et aktuelt å propos til kommunismens øjeblikkelige situation og giver et førstehånds-indblik i den unge generations problemer. 13 år gammel forlod Leonhard sammen med sin moder Nazi-Tyskland med målet: Moskva, hvor moderen allerede 1936 arresteredes i flæng med andre under Stalins udrensningssaktion.

Leonhardt tog studentereksamen på et russisk gymnasium, studerede på den pædagogiske højskole og blev medlem i Komsomol, den kommunistiske ungdomsbevægelse. Han „sparede“ af sovjetledelsen for kommende opgaver i Tyskland og uddannedes på kominternskolen med dette formål for øje. Efter sammenbruddet 1945 fløj han med Walter Ulbricht i en sovjetisk særmaskine til Berlin — og vender hjem til et længselsfuldt ventet Tyskland som aktiv og overbevist kommunist. Leonhard giver nu en række nærbilleder af alle de mænd, som nu styrer Østtyskland, og som han har kendt fra næsten dagligt samvær. Til trods for, at han nu igen er emigrant, tegner han sine tidligere trosfæller uden nag eller antipati, nærmest med en varm venskabsfølelse for mange af dem, der er inde i et maskineri, de ikke kan løse sig fra, og i en proces, de ikke kan afbryde,

uden at deres personlighed vil lide absolut skibbrud.

Med interesse læser man, hvilken betydning de unge kommunister længe før Tito, den 17. juni 1953 og Poznan tillagde Ackermanns these, som jo er Lenins these, at hvert land har sin typiske vej til socialismen. Den begejstring, hvormed man greb denne læresætning, synes overdimensioneret og rummer uden tvivl en dårlig skjult mistro mod Moskvas centralistiske og russisknationale politik. Denne nationale indrømmelse førte 1946 til sammensmeltning af de to marxistiske partier — og man bør huske denne taktik netop i dag, da thesen om de nationale særheder i en konfliktsituation atter hales frem fra skuffen.

Er Leonhard nu blevet et offer for den vestlige propaganda? Ingenlunde! Vestens „propaganda“ er forfejet; den virker ikke i øst — er hans konklusion. De unge, „videnskabeligt“ skolede, men søgende, i deres tro vaklende kommunister blev gang på gang skuffet, når de åbnede et vesttysk eller vesteuropæisk blad i det hele taget. De savnede en principiel, nøgtern, „videnskabelig“ redegørelse for vestens forståelse af, hvad demokrati er; de hørte fraser, skældsord, skadefryd over lokale genvordigheder i øst. Som modargumenter mod deres „idé“ gav man dem en skildring af vestens højere levestandard. „Som om vi ikke vidste det!“ skriver Leonhard; man fortæller dem om privat initiativ og det kristne vesterled.

Opposition mod stalinisme betyder dog ikke, at man nu går i kamp for vestens opfattelser. Derimod havde en statistisk brochure om fagforeninger og socialpolitik, som amerikanerne udgav, en uhyre virkning netop grundet dens saglighed, ligeledes Koestlers bog „Yogi og Kommissaren“ og Paul Serings „Hinsides Kapitalismen“, et værk, der skildrer, hvor meget Sovjetunionen i virkeligheden har svigtet oktoberrevolutionens idealer. Som elev af Liebknecht og Rosa Luxemburg, og, som han mener, netop derfor i protest mod Moskvas marxisme, flygtede Leonhard under de mest eventyrlige omstændigheder til Jugoslavien, hvor

han nu arbejder ved Radio Beograd.

Bogen suppleres bedst ved at læse et lignende vidnesbyrd fra en ung sovjetofficer, Gregory Klimov, der under titlen „Berliner Kreml“ allerede i 1953 er udgivet af samme forlag.

HANS RÜTTING.

„Du skal elske din næste“, af Erich Maria Remarque. Gyl-dendal. 332 sider, kr. 15,75.

Bogen fortæller om tiden før den anden verdenskrig, da jøderne flygtede ud af Hitlers Tyskland og statsløse og uden pas forsøgte at leve en illegal tilværelse i nabolandene.

Remarque tegner mange skæbner i sin bog; men hovedpersonen er en ung, jødisk student, der er på evig fart mellem Østrig, Schweiz og Frankrig.

For at opretholde livet sælger han sæbe, sikkerhedsnåle og skobånd, ligesom alle sine lidelsesfæller, bliver taget af politiet og fulgt til grænseområdet af et andet land, hvor han i løbet af få dage atter bliver pågrebet og udvist og fulgt til grænsen til det første land — frem og tilbage — og altid jaget som et dyr.

En mørk beretning om kamp for livet i forhørslokaler, fængsler og skumle natteherberger, og af og til en kold lade.

Men ind imellem er der indvævet en fin kærlighedshistorie mellem ham og en jødisk flygtningepige, som igennem deres kærlighed og inderlige sammenhold gør den frygtelige tilværelse udholdelig for dem.

En ven af dem bliver kaldt til sin ariske hustrus dødsleje i Berlin, og skønt han véd, at det gælder livet, tager han resolut afsted, for at være hos sin elskede Marie i hendes sidste stund.

En sygeplejerske angiver ham, og han vender ikke tilbage fra Tyskland.

Før han rejste, havde han depone-ret den sum penge i Paris til studenten og hans kæreste, som sætter dem i stand til at udvandre fra Europa til Mexico.

Om deres og andre jøders hjælp-somhed overfor hverandre handler „Du skal elske din næste“.

N. F.

I. B. BRUUN & SØN A/S Nykøbing F.
MIDDELBO OUTZEN A/S Nykøbing F.
A. SCHILLERS MASKINFABRIK A/S Nykøbing F.
SCALA BIO Tlf. 85 10 00 Nykøbing F.
KINO Tlf. 85 04 25 Nykøbing F.
HANS HENRICHSEN OG CO. A/S Nykøbing F. Tlf. 85 27 44
GEORG ENGELL Alt til sport Torvet — Nykøbing F.
HARRY JENSEN Statsaut. installatør Slotsgade 60 Nykøbing F.
HOLGER NICOLAISEN A/S Maribo
BRYGGERIET „THOR“ Maribo
KAREN HERMANSENS EFTF. Suhrsvej 4 — Maribo
RICHARD BECK A/S Maribo
ELITERENSERIET Telf. Maribo 625
SVEND HENRIKSEN Urmager & guldsmed - Aakirkeby

AKTIESELSKABET P. HATTEN & CO. Maribo	
AKTIESELSKABET NAKSKOV SKIBSVÆRFT	
A/S LOLLANDS TIDENDE Nakskov	DAGBLADET NY DAG
KNUD & EINAR JØRGENSEN Blikkenslagermestre Nakskov	NYSTED ANDELSMEJERI
MARIE CHRISTENSENS KONDITORI AARHUS TLF. BUTIK 2 19 33 — THESALON 2 30 23	
NETZLERS EFTF. A/S SØNDERBORG	
HANS KNUDSEN JERN- & STALFORRETNING A/S SØNDERBORG	
KULHANDEL AKTIESELSKAB SØNDERBORG	
SØNDERBORG KAFFERISTERI Indeh. Math. Lorentzen	

BRØDRENE GRAM ^{A/S}

VOJENS

Andelsbanken A. m. b. A. RØDDING	FRØS HERREDS SPAREKASSE RØDDING	
ANTON PETERSEN Korn - Foderstoffer - Brændsel TOFTLUND	Peter Henriksen TOFTLUND	
HADERSLEV BANK Aktieselskab TOFTLUND FILIAL	TOFTLUND OG OMEGNS SPAREKASSE TOFTLUND	
CARL TRUELSEN v. Peter Truelsen Agerskov Tlf. 3	TØNDER ANDELSSLAGTERI	JENS JENSEN I/S SPEDITION Bov — Padborg
AGERSKOV SOGNS SPARE- OG LAANEKASSE	HOTEL „PADBORGHUS“ Padborg	
LØGUMKLOSTER BANK Aktieselskab	BERGIS FOTO Padborg	PETERSEN & KNUDSEN Padborg
LØGUMKLOSTER OG OMEGNS CENTRALVASKERI A. m. b. A.	TH. LAURSENS BOGTRYKKERI Tønder Tlf. 2 15 50	
HOLGER'S RENSERI Slotsgade 11 Graasten	UNION BANK AKTIESELSKAB Flensborg	
RUTEBILEJER JØRGEN FISCHER Leosalle 16 Tønder	BRDR. HANSEN I/S Storegade 23 Tønder	INTERNATIONAL TRANSPORT H. P. Therkelsen Krusaa . Telex 3313 . Tlf. 7 14 54
BRDR. TYGESEN Storegade 13—15 Tønder	ARBEJDERNES FÆLLESBAGERI A/S Horsens	DANSK METAL- ÆTSEVÆRK A/S Horsens

Vil De give en mursten til Frihedsmuseet?

Ikke mindst takket være den milde vinter går det fint med opførelsen af Danmarks Frihedsmuseum på den grund, Københavns kommune har stillet til rådighed på Esplanaden i København. - Men der mangler endnu 250.000 kr. til byggeomkostningerne, som ialt vil beløbe sig til ca. 950.000 kr. Det gælder om at skaffe de resterende penge hurtigst muligt, da den smukke bygning, der skal stå som et værdigt minde om kampen for friheden under besættelsen, skal overdrages staten den 29. august i år. Frihedsmuseet er fra denne dato en særlig afdeling af Nationalmuseet.

Frihedsmuseet skal være en gave fra *hele* det danske folk, men præsidiet har fundet det rimeligt, at gamle modstandsfolk får lejlighed til at yde en mere personlig form for støtte. Man har derfor besluttet, at frihedsbevægelsens organisationer og de enkelte modstandsgrupper kan købe et antal af de mursten, der går til museets bygning.

Murstenene kommer til at koste 50,- kr. pr. stk. plus fremstillingsomkostninger, og givnerne får indgraveret gruppens navn eller datoen på en eller anden begivenhed, de ønsker særligt at mindes — f. eks. en aktion, der var særlig dristig, særlig farlig eller særlig betydningsfuld. Grupperne eller organisationerne kan købe så mange sten, de ønsker, således at mange af deres historiske datoer kan blive indprentet udenpå museets mure.

Ikke alene gennem salg af mursten, men også ved en mærkedag den 4. maj vil frihedsmuseet søge at skaffe de 250.000 kr., der mangler. Justitsministeriet har givet underhåndstilsagn om, at der til formålet må blive afholdt mærkedag den 4. maj, og præsidiet håber, at ikke mindst tidligere modstandsfolk, ungdomskorps og skolebørn vil melde sig som sælgere — frihedsmuseet skal jo ikke blot stå som et minde om frihedskampen, men

også som et symbol for den opvoksende ungdom. Henvendelse om køb af mursten og bistand ved salg af mærker bedes rettet til Frihedsmuseets kontor, København K. Palæ 7714.

★

Generalforsamling i Buchenwald-klubben.

Buchenwald-klubben holdt årlig generalforsamling den 3. april i Garderforeningens lokaler.

Generalforsamlingen gav her til slutning til bestyrelsens beslutning om at trække sig tilbage fra det fællesudvalg af fangegrupper, der for tiden arbejder med erstatningsspørgsmålet overfor Tyskland.

Buchenwald-klubben har derimod deltaget i rejsningen af kravet om forlængelse af loven, der yder erstatning til danske invalider efter frihedskampen.

★

Der arbejdes på bogen om Sachsenhausen.

Den tidligere Sachsenhausen-fange Walter Hammers bog „Hohes Haus in Henkers Hand“, der beretter om 535 tyske politikeres lidelsesvej og offergang under det nazistiske styre, er nu af Europäische Verlagsanstalt i Frankfurt am Main udsendt i anden reviderede og udvidede udgave.

Hammer arbejder for tiden på en bog om koncentrationslejren Sachsenhausen, men hans helbred er desværre ikke det bedste.

★

Retssag mod bødlerne fra Sachsenhausen — med danske vidner.

I forskellige vesttyske byer, bl. a. Bonn og Düsseldorf, forbereder man nu retssager mod følgende tidligere bødler fra k-z-lejren Sachsenhausen: Jern-Gustav Sorge, Pistol-Schubert, August Höhn, Horst Hempel, Knittler og dr. Baumkötter. Blandt de danske vidner, som foreløbig vil blive afhørt i Flensborg, er læge Einar Dahl, Tønder, og den tidligere Läufer i Sachsenhausen, Mogens Christensen. Desværre er det ikke muligt at afhøre læge Henry Meyer, da han nu opholder sig i U. S. A.

Den bedste film om de tyske k-z-lejre aldrig vist i Danmark.

Den efter sigende bedste film, der nogensinde er udsendt om de nazistiske koncentrationslejre, den franske „Nuit et Bruillard“ „Nacht und Nebel“, (udførligt omtalt i „Pigtråd“ for 1956, side 107, i forbindelse med premieren i Paris), er, skønt den nu er blevet prisbelønnet flere gange på filmbiennalerne, aldrig blevet vist i Danmark. I Tyskland er filmen derimod blevet vist mange steder, og det har selvsagt ikke kunnet undgås, at den har givet anledning til flere episoder, hvor tilskuerne har optrådt taktløst.

Den største taktløshed kom man dog ud for i Hamburg hos selve myndighederne, der forlangte forlystelsesskat af filmen, da den blev vist der. Sagen vakte så pinlig opsigt, at skattemyndighederne dog til sidst måtte renoncere på forlystelsesskatten.

Da det ikke lader til, at de danske filmimportører har bud efter denne fremragende film, var det måske en idé, om en af vore fangeforeninger tog initiativet til, at den vises i Danmark.

Det bør iøvrigt for en ordens skyld nævnes, at den vesttyske regerings pressekontor udlåner kopier af filmen gratis til alle i Tyskland, der ønsker at vise filmen, og at disse forevisninger selvsagt alle er fri for forlystelsesaftift.

Ethvert brev bør forsynes med vore smukke mærkater i farvetryk. Vi har to at vælge imellem:

1. Bernadotte-mærkatet med hans billede.
2. Kammeraternes Hjælpefonds mærkat.

Begge mærkater foreligger i ark med 25 stk. a 10 øre og fås ved at indsende beløbet til giro 780, Kammeraternes Hjælpefond, St. Kanikestræde 10. København K.

De indkomne beløb går til fondets hjælpearbejde.

15. 09